

**ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ
ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ
В ОБЩИНА РОМАН
(2016-2020 г.)**

Съдържание	
Резюме	3
Раздел А: Контекст и оценка на нуждите	3
1. Контекст	3
1.1. Обхват и фокус на стратегията	3
1.2. Съответствие с международни, национални и местни политики	5
2. Тенденции в развитието на Община Роман	8
2.1. Описание на ситуацията в общината	8
2.2. Идентифицирани рискови групи и потребности	17
2.3. Изводи за състоянието на мрежата от социални услуги в Община Роман	22
Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги	22
3. Визия и цели	22
3.1. Визия	23
3.2. Ценности и принципи	23
3.2.1. Общи и конкретни цели и приоритети	24
3.2.2. Ключови индикатори за постижения на стратегията	25
3.3. Направления и приоритети на стратегията	26
4. Интервенция – социални услуги и мерки	28
4.1. Мерки и дейности по направление 1: Превенция на деца и семейства в риск и продължаване на деинституционализацията на грижите за деца	28
4.2. Мерки и дейности по направление 2: Грижа за лицата с увреждания и лица в рискови групи	31
4.3. Мерки и дейности по направление 3: Деинституционализация и грижа за старите хора за по-добър и достоен живот	34
4.4. Мерки и дейности по направление 4: Развитие на човешките ресурси	35
Раздел В: План за действие	36
5. Управление и координация	36
5.1. Структури на областно и общинско ниво-отговорности и роли	36
5.1. Областен управител и Областен съвет за развитие	36
5.1. РДСП и ДСП-Мездра	36
5.1. Държавна агенция за закрила на детето (ДАЗД)	37
5.1.4. Община Роман	38
5.1.5. РИО	38
5.1.6. Дирекция "Бюро по труда"	39
5.1.7. Регионална здравна инспекция - Враца	39
5.1.8. Неправителствени организации	39
5.2. Система за мониторинг и оценка	39
5.3. Основни партньори. Механизми за партньорство	40
5.4. Основни етапи при изпълнение на стратегията	41
6. Ресурси	42
6.1. Изграждане на капацитет за изпълнение на стратегията	42
6.2. Финансови и материални ресурси	43
7. Комуникационна програма	44
7.1. Цели, задачи и методи	44
7.2. Оперативно изпълнение на комуникационната програма	45
Раздел Г: Приложения :Планирани социални услуги в Община Роман по приоритетни направления: Таблица №1, Таблица №2, Таблица №3	46

Резюме

В Закона за социално подпомагане и в Правилника за неговото прилагане е създадена законовата рамка за разработването и изпълнението на областни и общински стратегии за развитие на социални услуги, като инструмент за по-тясна връзка между равния достъп, качеството и финансовата устойчивост на социалните услуги и обвързване на развитието им с адекватни финансови ресурси. Регламентирани са задълженията на областния управител, кметовете и на общинските съвети за организиране разработването на стратегиите на областно и на общинско ниво.

Областната стратегия за развитието на социалните услуги в област Враца /2016 – 2020 г./ е разработена като секторна политика, въз основа на стратегията за социални услуги, по която се работеше през изминалия период 2011-2015 г., както и въз основа на анализ на потребностите от социални услуги в общините на територията на областта.

Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в Община Роман /2016-2020г./ е разработена въз основа на Анализа на потребностите от социални услуги в общината и въз основа на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Враца/2016-2020г./.

Проучването за оценка на ситуацията и потребностите на рисковите групи включва събиране и обобщаване на общи статистически данни, данни за рисковите групи, карти на наличните социални услуги, определяне на проблемите, оценка на потребностите и дефицитите от социални услуги.

Раздел А: КОНТЕКСТ И ОЦЕНКА НА НУЖДИТЕ

1 Контекст

1.1 Обхват и фокус на стратегията

Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в община Роман/ 2016-2020 г./обхваща социалните услуги и мерки, които са необходими за осъществяване на ефективна социална политика за подкрепа на индивидите и групите в риск в община Роман в съответствие с техните реални потребности и съвременни стандарти. База за изготвянето и беше Аналитичен доклад, който е продукт на съвместните усилия на работна група за стратегическо планиране на социалните услуги и разработване на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги 2016-2020 г. и обобщава резултатите от проучването и оценката на потребностите от социални услуги, проведено на територията на община Роман в периода юни – септември 2015 година. Проучването за оценка на ситуацията и потребностите на рисковите групи включва събиране и обобщаване на общи статистически данни, данни за рисковите групи, карти на наличните социални услуги, определяне на проблемите, оценка на потребностите и дефицитите от социални услуги. Анализът на ситуацията в община Роман е фокусиран върху нуждите от социални услуги, разглеждани в общия контекст на социалните и икономическите проблеми, политиките и мерките на национално, областно и общинско ниво, за социално включване на уязвимите общности и групи от населението.

Оценката на потребностите е основа за планирането – тя е необходима, за да може планирането да отговори на реалните нужди от социални услуги за рисковите групи, да

съответства на реалните възможности и капацитет на местните партньори за осигуряване на необходимите услуги, както и да съответства на дългосрочните тенденции в развитието на община Роман.

Целите на проучването са:

- Да се очертае общата социална, демографска и икономическа картина на населението в община Роман – проблематика, настояща ситуация и тенденции в развитието;
- Да се анализират факторите, които създават рискове пред индивиди/общности/ групи по отношение на тяхната социална интеграция;
- Да се определи кои са лицата и групите в риск – какви са техните характеристики и териториално разположение, какво е отражението на рисковите фактори върху тях;
- Да се оценят възможностите на наличните ресурси, както за подкрепа на идентифицираните групи в риск чрез развитие на социалните услуги, мерки за преодоляване на създадените проблеми, така и за превенция на риска.

Обхватът на темите на проучването включва широк кръг социално-икономически проблеми, демографски тенденции, общо състояние на сектора социални услуги в община Роман, като осигурени човешки ресурси, достъп, капацитет и качество на наличните услуги. Потърсена е обратна връзка и за нагласите и очакванията на заинтересованите страни – ДСП-Мездра, гражданско общество, доставчици и потребители на социални услуги. В географско отношение обхватът на проучването обхваща територията на община Роман.

Методи за проучването и анализа на ситуацията в община Роман и събиране на информация:

В процеса на събиране на информация се включиха представители на заинтересованите страни от общината, обединени в работна група. Експертите работиха мотивирани от убеждението за необходимостта от адекватна работеща общинска стратегия за развитие на социалните услуги, която да допринесе за решаване на социалните проблеми сред населението в община Роман.

Същевременно, този подход спомогна за осигуряване на достъп до почти всички налични **източници на информация** в областта, като:

- Анализи, доклади, стратегически документи на национално, областно и местно ниво (като стратегии, дългосрочни програми и планове за развитие);
- Статистически бази-данни, редовно събирани и актуализирани от:
 - институциите на областно ниво – като РДСП, РИО – Враца, РЗИ – Враца, ДРСЗ – Монтана;
 - ДСП-Мездра;
 - общинска администрация;
 - доставчици на социални услуги в общината.

Представеният аналитичен доклад е изготвен на основата на налични данни за броя и състоянието на рисковите групи. Включена е статистическа информация, което дава възможност да се изведат общите тенденции.

Използваните **методи за събиране на информация** включват:

- Документално проучване на съществуващи анализи, доклади, стратегически документи на областната и местната администрация (като стратегии, дългосрочни програми и планове за развитие);
- Систематизиране и обобщаване на статистически данни, регулярно събирани от общинската администрация и местно-базираните държавни институции;

При обработването на данните и анализа на ситуацията са прилагани количествени и качествени методи, сравнителен анализ на състоянието и тенденциите в свързаните сектори, анализ на силните и слабите страни.

Общинското планиране има за цел да очертае насоките за създаване на мрежа от

социални услуги, която отговаря на нуждите на рисковите групи в община Роман и е ефективна в своето действие от управленска и икономическа гледна точка. Затова обхватът на интервенцията е много широк – от съществуващите вече услуги, до развитието на нови социални услуги, като са посочени начините на достъп и връзката между тях. Освен това, стратегията обхваща тези хоризонтални мерки и дейности в други свързани сектори (като здравеопазване, образование, заетост, жилищна политика и инфраструктура), които имат отношение към ефективността на социалните услуги и са от ключово значение за социалното включване и решаването на проблемите на рисковите групи и индивиди.

Стратегията предвижда социални услуги за рисковите групи на територията на общината. В рамките ѝ са изведени нейните приоритети, както и целеви групи и услуги за предстоящите 5 години на интервенция. Изборът на приоритетите е основан на остротата на проблемите и наличните ресурси.

Времени обхват. Планираните услуги и мерки за социално включване ще се изпълняват на територията на общината и ще обхванат период от 5 години – от 2016 до 2020 година включително.

Географски обхват. Стратегията задава както общинската рамка, така и параметрите на социалните услуги на територията на общината.

1.2 Съответствие с международни, национални и местни политики:

През последните години в България са разработени и се изпълняват редица национални стратегически документи, регламентиращи развитието на социалните услуги. Един от приоритетите в програмата на правителството са мерките за борба със социалното изключване и за приобщаване на лицата, които имат най-малък достъп до пазара на труда и до обществото, чрез осигуряване на по-добър достъп до социални услуги.

Настоящата Стратегия е разработена в съответствие с действащото национално законодателство в областта на социалните услуги, здравеопазването, интеграцията на хората с увреждания, защитата от дискриминация. Нейното разработване е и в съответствие със Специфичните препоръки на Съвета на ЕС в тази област, добрите практики на страните-членки на ЕС, както и с редица международни документи, които третираат въпросите, свързани със защитата на човешките права и подобряване на качеството на живот на възрастните хора, хората с увреждания, гарантиране правото на децата на семейна среда и на достъп до качествена грижа и услуги според индивидуалните им потребности:

Стратегията е разработена в унисон с принципите на:

Международни нормативни актове, визиращи насоките за осъществяване на приоритетни политики в сферата на социалното развитие, като:

- Международна харта за правата на човека на ООН;
- Конвенция на ООН за правата на детето;
- Международен пакт за социални, икономически и културни права;
- Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания и Факултативния протокол
- Европейска социална харта
- Стандартни правила за равнопоставеност и равни възможности за хората с увреждания на ООН
- Конвенция на ООН срещу насилието и дискриминацията
- Европейска конвенция за защита на правата на човека и основните свободи;
- Харта на основните права на ЕС;
- Европейска харта на правата и отговорностите на възрастните хора, нуждаещи се от дългосрочни грижи и помощ;
- Европейска харта на предоставящите грижа в семейството;
- Европейска стратегия за хората с увреждания за периода 2010 – 2020 г.;
- Европейска стратегия за здравеопазване;
- Резолюция на Европейския парламент от 9 септември 2010 г. относно дългосрочните грижи за възрастни хора

Документи на национално ниво, като:

- Национална стратегия за дългосрочна грижа
- План за действие за изпълнение на Националната стратегия за дългосрочна грижа на възрастните хора
- Национален доклад на Република България по стратегиите за социална закрила и социално включване 2013 – 2014 г.;
- Национална стратегия „Визия за деинституционализация на децата в България”;
- План за действие за изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България”
- Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008-2015;
- Национална стратегия за детето 2008–2018 г.;
- Национална стратегия за демографско развитие на Република България 2006–2020
- Стратегическият план на МТСП до 2018 година

Последните стратегически документи в областта на социалната политика са в контекста на членството в Европейския съюз и са разработени при следване на Отворения метод на координация. Националният доклад на България по стратегиите за социална закрила и социално включване за 2013 – 2014 г. определя като свой фокус:

1. Ограничаването на предаването на бедността и социалното изключване между поколенията (с акцент върху детската бедност и социално изключване);
2. Активното включване за най-отдалечените от пазара на труда;
3. Равните възможности за най-уязвимите групи в обществото.

Националният план залага на:

- Превантивните мерки;
- Подкрепата на децата и семействата чрез мерки за подобряване материалното състояние на семействата и развиване на качествени и разнообразни социални услуги;
- Деинституционализацията като процес и водещо направление в развитието на социалните услуги;
- Връзката със системите на образование и здравеопазване като компоненти на концепцията за борба с бедността и социалното изключване сред децата.

В процеса на разработване на общинската стратегия е следван **принципът на надграждане** върху достиженията и натрупания опит в стратегическото планиране и в предоставянето на социални услуги. Взето е предвид изпълнението на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в община Роман /2010-2015г./, както и на ежегодно изготвяните планове в изпълнение на стратегията

Документи на областно и общинско ниво в област Враца:

- Областна стратегия за развитие на област Враца (2015–2020);
- Общински планове за развитие;
- Общински програми за закрила на детето;
- Програми и стратегии, във връзка с развитието на социалните услуги и дейностите за социална интеграция на общности в неравностойно положение на ниво община.

Общинската стратегия следва и принципите на законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България – Конституция, Семейен кодекс, Кодекс на труда, Наказателен кодекс, Закон за закрила на детето, Закон за социално подпомагане, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за интеграция на хората с увреждания, Закон за закрила от дискриминация и др., както и съответните подзаконови нормативни актове.

От 2000 г. държавата провежда целенасочена реформа в сферата на социалните услуги, която стартира първо в сферата на услугите за деца и след това премина и към услугите за другите възрастови групи. Реформата е насочена към деинституционализация и децентрализация на социалните услуги. От система от специализирани институции, които предлагат универсален отговор на различните потребности и проблеми на хората се премина към създаване на социални услуги в общността, които индивидуализират подхода към индивидите и групите в риск и целят интегрирането им в социалните общности. Затова

отговорностите за управлението на социалните услуги на местно ниво са поети от общините. Последователната практика на децентрализация намери израз и във въвеждането на регламентите и практиката на договаряне на социалните услуги с частни доставчици. Разработването на стратегията следва заложените в Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Враца /2016-2020г./:

- Въвеждане на регионален принцип на развитие на социалните услуги на базата на анализ на потребностите на местните общности;
- Приоритетно развитие и увеличаване броя на предлаганите социални услуги в общността, подобряване на тяхното качество, гарантиране на стабилност и финансова устойчивост на социалните услуги, както и на процеса на деинституционализация;
- Ежегодно актуализиране на финансовите стандарти за социалните услуги, делегирана от държавата дейност;
- Разработване и прилагане на механизъм за предоставяне на комплексни социални услуги;
- Увеличаване на броя на ползвателите на социални услуги, в т.ч.: домашен социален патронаж (вкл. социални кухни, обществени трапезарии) в отговор на базови потребности от храна и грижа, особено на хората в планинските, малките и отдалечените от общинските центрове населени места; услуги в подкрепа на семействата с деца; услуги, насочени към превенция на рисковете в семейството; комплексни социални услуги за преодоляване на рисковете от отпадане от образователната система, както и рисковете пред здравословното развитие на децата.

ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА НА ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ

В обхвата на институционалната рамка за реализация на настоящата Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2016-2020 г.) са включени органи, организации и институции от държавния, общинския и гражданския сектори. Основните институции с отговорности по отношение на планирането, създаването, предоставянето и управлението на социалните услуги в страната са:

На национално ниво:

- Министерство на труда и социалната политика (МТСП) – създава държавната политика в сферата на социалното подпомагане и социалните услуги, определя националните приоритети, заедно с Министерство на финансите определя държавно-делегираните дейности в социалните услуги и разработва разходните стандарти за финансиране на социалните услуги;
- Министерство на финансите (МФ) – определя разходните стандарти и тавани за финансиране на социалните услуги в страната;
- Агенция за социално подпомагане – разрешава откриването и закриването на социалните услуги – държавно-делегирана дейност, разработва методики за социални услуги, инспектира социалните услуги, поддържа регистър на доставчиците на социални услуги; чрез Дирекциите „Социално подпомагане” (ДСП) се предоставят и социални услуги;
- Държавна агенция „Закрила на детето” (ДАЗД) – лицензира доставчиците на социални услуги за деца, контролира стандартите и критериите за социални услуги за деца и семейства.

На областно ниво:

- Областен управител и Областна администрация, Областен съвет за развитие и областни комисии, които имат отношение към планирането изобщо във всички сфери;
- РДСП, която предоставя становища по отношение на откриването/закриването на социални услуги – държавно-делегирана дейност.

На общинско ниво:

- Общини – създават общинската политика по отношение на социалните услуги, създават, предоставят социални услуги, договарят предоставянето на социални услуги с външни доставчици, контролират тяхното качество;
- Доставчици на социални услуги;
- ДСП управляват случаите на хора в риск и насочват потребители към социалните

услуги;

- Местни общности – НПО, местни организации, представители на рисковите групи.

2. Тенденции в развитието на община Роман

Анализът на ситуацията и оценката на потребностите идентифицира основните проблеми и формулира основните въпроси, които се отнасят до състоянието и развитието на социалните услуги на територията на община Роман. В резултат от проучването са очертани основните фактори, които формират рисковите групи, нуждаещи се от социални услуги, както и причините, пораждащи конкретната ситуация на неравнопоставеност на уязвимите групи от населението, на основата на социално-икономически и други неблагоприятия.

2.1.Описание на ситуацията в община Роман

2.1.1.Обща характеристика на общината

А.Географска характеристика, местоположение и граници

Община Роман е създадена с Указ от 01.08.1834г. като Романска централна община.Общината е утвърдена с ПМС №77/5.12.1977г. като център на селищна община.

Община Роман е основна административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление.

Общината заема югоизточната част на област Враца в Северозападна България. На изток граничи с областите Плевен и Ловеч, а на юг- със Софийска област. Общинските граници на запад са с община Мездра, на север - с община Бяла Слатина, на изток - с общините Червен бряг, Луковит и Ябланица, а на юг- с общините Правец и Ботевград. Територията на Община Роман заема площ от 301,52 км².

Административен център на общината е град Роман, разположен непосредствено до вливането на р.Малък Искър в р.Искър. Територията на града е 116,117 ха. Град Роман отстои на 42 км източно от областния център - гр. Враца, на 29 км източно от гр. Мездра и на 120 км североизточно от гр. София по републиканската пътна мрежа. Град Роман е ж.п. гара на централната северна ж.п. линия София-Варна, която пресича територията на общината от запад (спирка Синьо бърдо) на изток (гара Кунино), по долината на река Искър.

Републиканската пътна мрежа в общината включва пътища с обща дължина 120 км, като 20 км от тях са без настилка.Стратегически за общината е третокласния път Мездра-Роман, осигуряващ връзката на община Роман с областния център Враца и с международни пътища.По отношение на вътрешното обслужване на общината, то се осъществява от третокласни и четвъртокласни пътища.

Община Роман включва общо 13 населени места-12 села и общинския център гр.Роман. В административно отношение са обособени 4 кметства и 7 кметски наместничества.

Съгласно квалификацията на населените места по смисъла на териториалното и селищно устройство, населените места в Общината попадат в следните категории: един много малък град- гр. Роман/население под 10 хил.жители/, седем малки села-Долна Бешовица, Камено поле, Кунино, Радовене, Синьо бърдо, Струпец и Хубавене/население от 250 до 1000 жители/ и пет много малки села-Караш, Курново, Марково Равнище, Средни рът и Стояновци/население до 250 жители/.

Съгласно категоризацията на общините, Община Роман попада в четвърта категория.

Б.Релеф и климат

Териорията на Община Роман се отнася към Предбалканската област на Старопланинската сводово-верижна система.Съчетанието на предбал-канските хълмове с речните долини придава специфичния физико-географски облик на общината, отнасящ се към Севернобългарската подобласт на умерено-континенталната климатична област.

Показателите на климата определят и потвърждават здравословния му умерено-континентален характер, който е ключов при оценяване на изключително благоприятната за лечение и рекреация екологична характеристика на района.

В.Полезни изкопаеми

На територията на община Роман няма доказани находища от руди, нефт, газ и др. полезни изкопаеми, но широко разпространение имат нерудните природни богатства – висококачествени и климатустойчиви скално-облицовъчни материали за каменни /тротоарни/ плочи и блокове от два декоративни типа: сиви и бозави пясъчници. В района съществуват традиции за ръчен добив на такива материали от множество местни кариери /с обща площ 400 дка/. По-голямата част от тях са изоставени по икономически причини, въпреки големите запаси в района на гр. Роман /”Голия връх”/, с.Синьо бърдо, с.Стояновци и други. Източно от с.Кунино има разработена кариера за трошен камък за настилки и за вародобив /поради наличието на карбонатни скални маси/, която е в експлоатация.

Г.Водни ресурси

Водните ресурси на община Роман са от повърхностни и подземни води. Водните площи са около 2800 дка, формирани главно от реките – 86,3% и язовирите – 9,68%. Останалите водни площи са незначителни и се формират от мочурища и блата.

Главната водна артерия за района са реките Искър и Малък Искър и притоците им – р. Радовене, р. Ръчене, р. Хубавене, р. Стояновска и др. Със стопанско значение са и малките язовири “Стояновци” и “Курново”. Водите се използват за задоволяване на различни нужди: в бита, промишлеността и в селското стопанство – за напояване. В поречието им са изградени редица хидротехнически съоръжения. Със стопанско значение са и изградените водохващания на р. Искър преди гр. Роман за силодобив (ВЕЦ “Искра”); на р. Малък Искър - западно от село Хубавене за напояване и при устието ѝ – за промишленото водоснабдяване на “Метизи” АД. Наличието на микроязовири благоприятства създаването на рибовъдни стопанства.

Д.Биоразнообразие

Районът на община Роман се характеризира с голямо биоразнообразие, като са установени над 500 вида растения, над 100 вида птици и над 30 вида бозайници, а в реките се срещат речните видове риба - скобар, мряна, клен, кефал и др.

Горските територии са изградени от съобщества на различни видове растения /над 500 вида/. Районът е богат на различни дървесни, храстовидни и тревисти лечебни диворастящи растения. Отделните видове се поставят под специален режим на опазване и ползване.

В обсега на община Роман няма природни паркове и природни резервати с национално значение, но има някои природни забележителности – вековни дървета и пещери, като вековните дървета са на средна възраст от 150 до 500 години, а към природните забележителности се отнасят следните скални образувания и пещери:

- Червеница – скално образувание в землището на Кунино с площ 3 ха;
- Гълъбарника, Самуилица I и Самуилица II – пещери в землището на с.Кунино;
- Чуклите, Камарата и Каменния мост – забележителни скални образувания в землището на с.Каменно поле, които могат да се отнесат към Мустерската и Мадленската култури.

Основният замърсител на селищните и извънселищните територии в общината са битовите отпадъци и тези от животински и растителен произход. Друг основен замърсител на жилищните райони са отпадъците от използването на твърдо гориво за отопление, което е преобладаващо в общината. Като цяло параметрите на околната среда в община Роман са в рамките на приетите норми. Общината не принадлежи към териториите, определяни като рискови по отношение на екологичната обстановка.

Община Роман е община от четвърти функционален тип. Характеризира се с ограничени възможности за трудова заетост, високо равнище на безработица, ниски доходи на населението и обезлюдяване. Специфичните цели на политиката на регионално развитие по отношение на такива райони са: развитие на жизнен селскостопански сектор, диверсификация на структурата на икономиката, съобразена с местния потенциал; създаване на алтернативни източници на заетост и доходи; стабилизиране на демографското и селищното развитие; опазване (съхраняване) на специфичното природно и културно наследство.

2.1.2. Население – демографска характеристика

А.Брой и динамика

Населението на Община Роман към 2011г. възлиза на 6223 души, като населението в селата наброява 3385 души. Гъстотата на населението на общината е 20 души на кв. км.

Населението на Община Роман представлява 3,3% от общото население на Област Враца. По брой население общината се нарежда на осмо място в областта. Разпределението на това население по населени места към 2011г. е следното: Роман-2838 души, Д. Бешовица-266 души, Камено поле-690 души, Караш-47 души, Кунино-501 души, Курново-181 души, Марково равнище-6 души, Радовене-403 души, Синьо бърдо-457 души, Средни рът-30 души, Стояновци-125 души, Струпец-353 души и Хубавене-326 души.

По данни на НСИ, за периода 2007-2012г. се наблюдава намаляване броя на населението на общината/2007г.-7705 жители; 2012г.-6021 жители/.

Населението на общината е съсредоточено предимно в общинския център-гр. Роман-в него живеят 45,60% от населението. Другите най-населени места са Камено поле, Кунино, Радовене и Синьо бърдо. Почти обезлюдено е Марково равнище.

Б. Движение на населението

Естественото движение на населението е един от основните фактори, оказващи влияние върху динамиката на неговото развитие и възрастовата му структура. Бавният ръст на раждаемостта и покачването на смъртността са причина за неблагоприятните изменения на показателя „естествен прираст“, който е с отрицателни стойности.

Данни за него са дадени в следващата таблица:

Година	Родени	Починали	Естествен прираст
2009г.	64	180	-116
2010г.	51	159	-108
2011г.	58	143	-85
2012г.	63	148	-85

От данните става видно, че от 2009г. се наблюдава положителна тенденция в увеличаване на естествения прираст на населението, независимо че като цяло той е с отрицателна стойност.

Отрицателна величина е и механичният прираст на населението, като данните за него са следните:

Година	Заселени общо	Изселени общо	Механичен прираст
2009г.	147	219	-72
2010г.	178	236	-58
2011г.	107	121	-14
2012г.	75	104	-29

За анализирания период броят на изселените се жители на община Роман е намалял със 115 души през 2012г. спрямо 2009г., което се отчита като положителен факт в демографското развитие на общината.

В. Структура на населението-по възраст, пол, образование, етнос

По възрастови показатели населението на община Роман-по данни от преброяването през 2011г.- е разпределено, както следва:

Населено място	Отн. дял на населението в подтрудоспособна	Отн. дял на населението в трудоспособна	Отн. дял на населението в над
----------------	--	---	-------------------------------

	възраст	възраст	трудоспособна възраст
гр.Роман	15%	71%	14%
с.Д.Бешовица	7%	48%	45%
с.Камено поле	16%	53%	31%
с.Караш	0%	45%	55%
с.Кунино	8%	57%	34%
с.Курново	5%	41%	54%
с.Марково равнище	0%	83%	17%
с.Радовене	20%	58%	22%
с.Синьо бърдо	4%	55%	41%
с.Средни рът	0%	50%	50%
с.Стояновци	6%	65%	30%
с.Струпец	9%	49%	42%
с.Хубавене	10%	63%	27%
Общо за общината	12%	62%	26%

От представените данни е видно, че възрастовата структура е най-благоприятна в с.Камено поле, с.Радовене и гр.Роман. Като цяло, възрастовата структура на населението не е благоприятна.

Половата структура в община Роман се характеризира с малък превес на мъжете над жените: съотношението към 2011г. е 50,40% мъже и 49,60% жени.

Образователната структура на Община Роман като цяло е неблаго-приятна: най-висок е дялът на населението със средно образование-47,37%, следван от населението с основно образование-28,78%, с начално образование- 7,73%, незавършили начално образование-4,52%, а близо 1% от населението никога не е посещавало училище. Дялът на хората с висше образование е едва 10,20%.

Етническата характеристика на населението към 2011г. е следната:

- 85.3% българско население;
- 13% ромско население;
- 1.7% от населението принадлежи към други етнически групи.

По отношение на етническата си структура населението на община Роман се характеризира с еднородност. По-голямата част от жителите са с български произход и самосъзнание и с православно християнско вероизповедание. По-компактни етнически групи от ромски произход има в селата Радовене и Камено поле, както и в общинския център Роман.

2.1.3. Икономическо развитие на община Роман

Обща характеристика

Основен икономически показател за състоянието на местната икономика е „размер на произведена продукция“, в стойностно изражение. За периода 2010-2012г. произведената продукция има най-висока стойност през 2012г. - 26 018 000 лв. и най-ниска пре 2010г.- 12 589 000 лв.

За периода произведената продукция е нараснала средно 2,1 пъти: в отрасъл „Селско, горско и рибно стопанство“ -3,1 пъти, в индустрията-5,3 пъти. Спад се наблюдава единствено в отрасъл „Услуги“, чиято произведена продукция е намаляла 2 пъти.

За анализирания период се наблюдава значителен ръст в размера на приходите от дейността на нефинансовите предприятия – с 50,65%. Значителен ръст за периода се наблюдава и в разходите за придобиване на ДМА-почти 10 пъти по-високи през 2012г. спрямо 2010г.

А. Структура на икономиката

На територията на Община Роман развиват дейност предприятия предимно от секторите: селско стопанство и преработваща промишленост, търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство. Около 40% от действащите фирми работят в сферата на

търговията и услугите. Това са предимно магазини и заведения. На територията на Общината има изградени няколко склада за търговия на едро.

Броят на предприятията намалява за периода 2010-2012г., като през 2012г. функционира общо 129 предприятия-с 32 по-малко в сравнение с 2010г.

Броят на заетите лица в предприятията за същия период е нараснал с 10,74%/81 души/, а броят на наетите отбелязва ръст от 15,35%/99 души/.

Б.Кратка характеристика на отраслите

Селско и горско стопанство

Поземлените ресурси са основен фактор за развитието на земеделието на територията на Община Роман.Земеделските територии на общината са с обща площ 193 857, 3 дка и съставляват 64,28% от общата територия на общината, като обработваемата земя е 92,92%.

Към 2012г. селскостопанска дейност развиват общо осем фирми-по една в гр.Роман, Д.Бешовица, Роман, Курново, Стояновци и две- в Хубавене.

Селското стопанство в общината е насочено предимно към развитие на животновъдството и е свързано с наличните ресурси-мери, пасища и ливади.Почти цялата животновъдна продукция се произвежда в частния сектор.Растениевъдството е насочено предимно към производство на хлебна пшеница, овес и ечемик за животновъдството.Преобладават площите, обработвани от земеделски кооперации.Предимно за лично ползване се отглеждат царевица, картофи и зеленчуци.Трайните насаждения са по-малко застъпени и са представени главно от ябълки.

Горският фонд заема 30,81% от цялата територия на общината, като землищата с най-голямо наличие на горски територии са Камено поле, Кунино и Курново, а най-малко – гр.Роман.

Промисленост

В Община Роман са развити: металолеене, металообработка, хранително-вкусова промишленост-хлебопроизводство, сладкарство, месопреработка и млекопреработване. Има изградени бензиностанция и газстанция.

Община Роман оказва активно съдействие и подпомагане за развитието на малкия и средния бизнес.Повечето от добре работещите фирми на територията на общината са предимно частни/малки и средни/.

Обликът на промишлеността се определя от предприятия като: "Метизи"АД - предприятие за производство на стоманени телове и въжета; "Стал 20" ЕООД - предприятие за производство на товарозахватни съоръжения; "Енергоремонт инженеринг" ООД - предприятие за ремонт на високо и нисковолтови електродвигатели; ЕТ „Химед-99“-химически цех; "Вария" ООД - експлоатира водноелектрическа централа на р.Искър; ЕТ“Соня Георгиева-Ники 93“ – търговска верига и складове на едро; “Бивар” АД – предприятие за производство на вар на територията на с. Кунино; „ВЕЦ ИНЖЕНЕРИНГ” АД – извършва инженерингова дейност в областта на проектиране и изграждане на ВЕЦ и съоръжения; „Каменни облицовачни материали”; Автосервиз; Фирма „Топливо”; „Йокрацес билдинг груп” ЕООД и др.

Търговия и услуги

Около 40% от действащите фирми работят в сферата на търговията и услугите.Това са предимно магазини и заведения.На територията на общината има изградени няколко склада за търговия на едро.

Туризм

Община Роман разполага с много добър потенциал за развитие на курортното дело и на разнообразни форми на туризъм.Географското разположение и природно-климатичните ресурси благоприятстват развитието на рекреацията и туризма-както поради екологично чистата и живописна природа, така и поради наличието на значителни културно- исторически и природни забележителности с туристически потенциал.

Важен фактор за бъдещото развитие на туризма е уметелото използване на уникалния климат на община Роман,което е ключов мотив за превръщането на Общината във водеща в национален и международен мащаб туристическа дестинация.Уникалният климат на района, произтичащ от съчетанието на неголяма надморска височина/164м/ с мека зима и хладно лято,

е с доказано благоприятстващо въздействие за профилактика и лечение на широк кръг от болести на дихателната система. На тази основа през 1952 г. в гр. Роман е създадена и успешно функционира Специализирана национална болница за лечение на белодробни болести. Атрактивен за пациентите и важен за лечебния процес е и огромният парк, в който е разположено лечебното заведение.

Основните проблеми в съвременното развитие на туризма и курортното дело на територията на община Роман се свеждат до липса на финансови възможности за реставрация и съхранение на историческите обекти, поддържането на туристическата база от настоящите собственици, ограничени инвестиции в нови туристически обекти, липса на съвременни атракционни обекти за туристите, слабо познаване на района като туристическа дестинация, липса на активна реклама, нисък дял на организиран туризъм, състоянието на общинската инфраструктура.

Транспортна инфраструктура и достъпност на територията

Транспортната инфраструктура на община Роман включва пътен и железопътен транспорт. Републиканската мрежа в общината включва пътища с дължина 120 км, като 20 км от тях са без настилка. Стратегически важен за общината е третокласният път Мездра-Роман/път III-29.1/, осигуряващ връзката на община Роман с областния център Враца и с международни пътища E83 /връзка със Североизточна България/ и E79/Общ Европейски Транспортен Коридор ОЕТК №4/.

По отношение на вътрешното транспортно обслужване на общината, то се осъществява от третокласни и четвъртокласни пътища, разположени лъчеобразно-а именно:

- третокласният път III-29.1/Роман-Д.Бешовица/ е връзка със съседната община Мездра на северозапад и с община Ябланица на изток;

- четвъртокласната/общинска/ пътна мрежа свързва общинския център Роман със селата Камено поле, Кунино, Радовене, Стояновци, Хубавене, Струпец, Синьо бърдо, Курново, Караш, Средни рът и Марково равнище.

Общинските пътища/четвърти клас/ играят изключително важна роля в обществените и частни връзки на местно ниво. Като цяло общината има добре изградена пътна мрежа, която позволява относително бърз достъп от населените места до общинския център, но поради лошото си състояние създава съществени проблеми- особено в зимни условия. Наложителна е бърза реконструкция, основен и среден ремонт на общинската пътна мрежа, която е в лошо състояние.

Дължината на вътрешната улична мрежа на община Роман е около 25 км, от които с трайна настилка 95% и без такава-5%. Общото състояние на общинската улична пътна мрежа е лошо и се нуждае от основно изкърпване и подновяване.

Освен с пътен, община Роман се обслужва и с ЖП транспорт. Роман е разположен на централната ЖП линия София-Варна на 104 км от София, 37 км -от Враца и 22 км -от Мездра. През 1900г. е завършена ЖП отсечка Роман-Шумен, с която селището се включва изцяло в националната ЖП мрежа. В общинския център е разположена съвременна ЖП гара от националната ЖП мрежа /осигуряваща връзка с гр. София, със северна и източна България/.

2.1.4. Здравеопазване

В град Роман функционира Специализирана болница за долекуване и продължително лечение на белодробни болести/СБДПЛББ/, която приема пациенти от цялата страна и е единствена за Северозападна България, капацитетът ѝ е 90 легла.

Здравните грижи за населението се осигуряват от 5 лекарски и 3 стоматологични практики, като лекарските практики са обособени в гр. Роман-3, с. Камено поле и с. Синьо бърдо -по 1, а стоматологичните в гр. Роман-2 и в с. Камено поле-1.

В община Роман функционира филиал „Спешна медицинска помощ” към Центъра за спешна медицинска помощ-Враца.

В общината няма разкрито лечебно заведение за извънболнично лечение от типа МЦ и ДКЦ. Няма и болнични заведения, което е един от основните проблеми- населението среща трудности с придвижването до болници и специализирани кабинети. Най-близката МБАЛ е в

гр.Мездра и е на 32 км от общинския център.

Училищното здравеопазване се осигурява от осем медицински лица, работещи в здравните кабинети в КСУДС, КСУДУ, училищата и детските градини от общината. В социалните заведения в гр.Роман, извън тези специалисти, е осигурена и специализирана помощ от психиатър. В Днев-ния център за деца с увреждания към КСУДС-Роман децата ползват специализираната помощ на физиотерапевт и рехабилитатор.

Застаряването на населението води до увеличаване на демографския товар, с всички произтичащи от това затруднения за здравното обслужване на населението. Увеличават се разходите за издръжка на възрастните поколения. Намаляват възможностите за защита на децата и на хората в активна възраст. Делът на възрастните хора в селата е значително по-голям от тези в града и това допълнително създава проблеми поради съсредоточаването на лекарските практики в града и в двете най-големи села.

Обобщената оценка на болестността, заболяемостта и смъртността по причини за умирация в област Враца характеризира и състоянието в частност на община Роман, като показва, че основните проблеми на здравето на населението произтичат предимно от заболявания, свързани със застаряване на населението и с широкото разпространение на рисковите фактори, породени от стила на живот на населението.

Промените на възрастовата структура на населението определят по-високата заболяемост за област Враца и в частност за общината, като възрастните хора са с повече от едно хронично заболяване.

Върху появата на рисковите фактори имат определено влияние икономическите и социални условия в страната и в частност – в община Роман. В това отношение трябва да се отбележат: безработицата, намаляването на доходите на голяма част от населението, влошената структура на разходите и потреблението, рискови групи/етнически малцинства/ и др. Други негативни фактори, свързани с начина на живот, са:

- поведенчески – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол и наркотични вещества, рисков сексуално поведение и т.н.;
- хранене – нерационално и небалансирано;
- психосоциален стрес.

Здравеопазването в голяма степен работи на принципите на пазарната икономика, липсва активизиране на неправителствения сектор и привличане на средства по проекти и програми. За съжаление, вече се усеща и недостиг на медицински специалисти, особено в по-малките населени места.

Все още не е напълно подсигурана и достъпна архитектурна среда на хората с увреждания.

2.1.5.Образование

На територията на община Роман към 2012 г. функционират 4 общински училища и 2 детски градини, както следва:

- НУ”П.Р.Славейков” гр.Роман-начално училище от I- IV клас-със статут на средишно училище;
- СОУ”В.Левски гр.Роман –средно общообразователно училище от V- XII клас-със статут на средишно училище;
- ОУ”В.Левски” с.Кунино- основно училище от V-VIII клас;
- ОУ”Св.св.Кирил и Методий” с.Камено поле-основно училище от V-VIII клас-със статут на защитено училище;
- ОДЗ”Зора” гр.Роман с филиали в селата Струпец и Хубавене;
- ЦДГ”Вълшебно детство” гр.Роман с филиали в селата Камено поле, Кунино и Радовене.

На територията на общината има две учебни заведения със статут на държавни училища:

- ПУ”Р.Княгиня” гр.Роман към МОН;
- Професионална гимназия по каменообработване с.Кунино към Министерство на

културата и МОН.

В детските градини на територията на общината са обхванати всички деца на възраст от 3 до 6 години. В ОДЗ „Зора” гр.Роман функционират 1 яслена и 1 подготвителна група. Деца на яслена възраст има и във филиалите на ЦДГ и по селата, но броят им е недостатъчен за формиране на отделни яслени групи.

Демографският фактор и миграционните процеси влияят негативно както върху броя на учениците, така и върху броя на учебните заведения.

През последните години процентът на деца в риск от отпадане от училище в задължителна училищна възраст се е увеличил.

Причините за отпадане от училище могат да бъдат групирани, както следва:

- Икономически* - ниски доходи на семействата, безработни родители;
- Социални* - родителска незаинтересованост, липса на контрол от страна на семейството, отрицателно въздействие от страна на средата, лоши битови условия, влияние на различни криминогенни фактори;
- Личностни* - липса на мотивация за учене, негативно отношение към училището, трудности в общуването с учители и съученици.

В община Роман няма необхванати от образователната система деца и ученици. Броят на учащите в общината за този период е относително стабилен. Направените стъпки за оптимизация на училищната мрежа имат пряк положителен ефект върху образователната система в общината. Направени са инвестиции за обновяване сградния фонд на ОДЗ “Зора” и СОУ “В. Левски” - Роман. Извършен е ремонт на ученическите столове в двете училища в гр. Роман за осигуряване на ученическо столово хранене на учениците в НУ “П. Р. Славейков” и СОУ “В. Левски” и е осигурен безплатен превоз на всички ученици до 16-годишна възраст. Като цяло оценката на промените в образователната система в общината е положителна.

Това е в резултат на оптимизиране на училищната мрежа и създаване на по – добри условия за образователен процес.

2.1.6. Жилищни условия

На практика е много трудно да се проследи реалната степен на обитаемост на жилищата в отделните населени места и в условията на движение на населението между тях, вътре и извън страната. В общината има места с малко обитаем или почти необитаем сграден фонд. В някои села той е силно амортизиран и не е със съвременна конструкция на сградите. През последните години се среща и ново строителство.

Общинските жилища са в сгради- съсобствени между общината и физически лица. Тази съсобственост създава трудности при управление и поддръжка на общите части на сградите.

Къщите-общинска собственост са придобити след извършени отчуждавания и нямат траен градоустройствен статут.

Нужно е да се извърши събаряне на амортизирани и без траен градоустройствен статут къщи, разчистването на терените и оформянето им като зелени площи или замяната им срещу процент от разгънатата застроена площ на новопостроени върху терените обекти. Управлението на жилищните имоти се състои в организиране поддръжката и ремонта на жилищата и събирането на наемите.

Открояват се: значителен процент остарял сграден фонд; недостиг на жилищен фонд за осъществяване на социални функции; нарастване на необходимите средства за основен ремонт и опазване на собствеността.

В населените места в общината, където има съсредоточени маси хора с ромско самосъзнание, има обособени квартали на уязвими етнически малцинства със структурна бедност. В зависимост от инфраструктурата на самото населено място- града или селото- на някои от тези места има изградена водоснабдителна мрежа и електроснабдяване, но няма изградена канализация и обособени улици, на други места тези квартали са електри-фицирани, водоснабдени и с улици с трайна настилка.

В повечето селища част от ромските семейства са закупили имоти и са се заселили в различни части на населеното място.

В общината няма недостиг на жилища, населението на общината обитава предимно собствени жилища. Същевременно голям брой жилища в селата са необитаеми и свободни, намират се в райони с неподдържана пътна мрежа, без отходни канали и са неблагоустроени, изоставени и полусъборени. Много семейства имат жилищни проблеми, произхождащи от лошите битови условия, липсата на финансови средства и многочленните семейства, живеещи в едно жилище. Горепосочените семейства са с деца.

2.1.7.Заетост и безработица.

По данни на ДБТ характеристиките на безработните лица в Община Роман са, както следва:

Характеристики	2012г.	2013г.	2014г.
Общ брой безработни лица:			
Област Враца	14683	15337	16455
Община Роман	745	711	705
Брой безработни лица без или с по-ниско от основно образование:			
Област Враца	4132	4471	4799
Община Роман	253	207	250
Брой безработни лица с намалена трудоспособност:			
Област Враца	825	1026	1026
Община Роман	66	57	88
Брой безработни младежи от 18 до 29г.:			
Област Враца	3312	3371	2925
Община Роман	147	137	116
Брой безработни лица на възраст над 55 г.:			
Област Враца	3261	3578	3709
Община Роман	156	130	169
Брой безработни лица с регистрация над 1г.:			
Област Враца	5148	5435	7143
Община Роман	349	288	314

Характерни за област Враца, както и в частност за община Роман, са значителните различия по отношение на участието на пазара на труда на лицата от различните етнически групи. Основният дял на безработните лица е ромското население в общината. Голяма част от ромите не търсят активно работа, нямат завършено образование и придобита квалификация, което затруднява намирането и съответно наемането им на работа и включването им в обществения живот.

Основните фактори, обуславящи високата безработица в община Роман, са:

- неблагоприятната структура на местната икономика, която е доминирана от няколко промишлени подотрасъла и няколко малки и средно големи предприятия, чието ограничаване на дейността води до големи съкращения на работници;
- необходимост от оптимизиране на заетостта на приватизираните предприятия чрез минимизиране на разходите за работни заплати и съкращаване на работни места;
- слабо конкурентната-в създадената пазарна среда-структура на работната ръка/образователно, квалификационно и професионално ниво на работната сила и несъответствието му с наложилата се в община Роман професионална и квалификационна структура на кадрите, необходими за развитието на общинската икономика/.

Въпреки трудностите, през последните години общината е положила значителни усилия за подобряване квалификацията на безработните и повишаване на трудовата им мобилност. Разработен е и План за действие на община Роман в изпълнение на Областната стратегия за интегриране на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо соц. положение, живеещи в сходна на ромите ситуация за периода 2012-

2014г.

Основните заключения за тенденциите в **демографските процеси, икономическото развитие, заетостта и безработицата** са:

- Продължава общата тенденция на застаряване на населението;
- Тенденцията за намаляване на населението и отрицателен естествен прираст;
- Ниска гъстота на населението;
- Тенденция към застои на населението по отношение на раждаемост и смъртност;
- Намаление на относителният дял на лицата в трудоспособна възраст;
- Задълбочаване на диспропорциите в териториалното разпределение на населението и процесите на обезлюдяването на определени райони и села;
- Наблюдава се висока безработица и в същото време – недостиг на квалифицирана работна сила, особено в по-малките населени места;
- Според профила на безработните преобладава дялът на нискоквалифицираните и нискообразованите;
- Програмите и проектите за осигуряване на временна заетост спомагат за по-ниския коефициент на безработица, но с приключване на общинските проекти и закриването на работни места, свързано с общата икономическа криза, дялът на безработните прогресивно ще расте;

При предоставянето на здравните услуги в общината се извеждат някои негативни изводи:

- Ограничен избор на селското население на личен лекар;
- Липса на групови практики за първична медицинска помощ, които да осигуряват неотложна помощ на пациентите денонощно /към момента всеки ОПЛ индивидуално осигурява такава помощ/;
- В малките населени места, които не са център на практика първичната медицинска помощ на населението се осъществява от фелдшери;
- Неравномерно разпределение на практиките за първична извънболнична дентална помощ /1/2 от броя им се намира в областния град; ниска осигуреност с дентална помощ на селското население/;
- Затруднен достъп на селското население до извънболнична специализирана медицинска помощ. /

Анализът на данните очертава следните проблеми в образованието:

- Запазва се висок брой на трайно непосещаващите училище деца поради социални и семейни причини; Случаите на напускане на училище са най-чести при ромския етнос и социално слабите семейства.

2.2.Идентифицирани рискови групи и потребности

При анализа на социално-демографската и икономическа картина както на област Враца, така и на община Роман се открояват основните фактори /посочени в анализите на общините от област Враца/, които в съчетание с други фактори създават рисковете от социално изключване на индивидите, формират рискови групи деца, лица, семейства в неравностойно положение и стари хора, нуждаещи се от подкрепа и социални услуги. Под влиянието на тези фактори се обособяват **рисковите групи** сред децата, възрастните и старите хора, към които е насочена интервенцията както на Областната стратегия, така и на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги.

А.Една от най-застрашените групи в риск са децата:

- **Деца в специализирани институции или социални услуги-резидентен тип.** Децата, отделени от своите семейства, са от най-уязвимите групи в обществото. Въпреки превантивната социална работа, се налага поради отказ на семействата да полагат грижи за детето и поради липсата на подкрепяща ги среда в лицето на близки и роднини, социалните работници да предприемат действия по реда на ЗЗД и да извършват настаняване на деца в

специализирани институции или- в по-добрия случай-в социални услуги-резидентен тип, които предоставят среда за отглеждане, близка до семейната. До тези действия се прибягва, когато са изчерпани всички възможни алтернативи за отглеждане на детето в семейна среда и са крайна мярка, но все пак тя е факт. Децата, отделени от своите семейства, са една от най-уязвимите групи в обществото.

Макар че в Община Роман, в предишния период на стратегическо планиране беше съсредоточена една от най-големите групи „институционални” деца на възраст от 7 до 18/20 години, откриването и развитието на социални услуги-резидентен тип за деца и младежи със и без увреждания направи възможно закриването на специализираната институция ДДЛРГ и задоволи една от най-големите потребности на тази целева група, а именно-живот в среда, близка до семейната.

Стратегията предвижда комплекс от услуги за извеждане на децата от институциите чрез подкрепа за тяхната реинтеграция в биологичните и разширени семейства, осиновяване, отглеждане в семейна среда на приемни родители както и отглеждане в резидентни услуги, които са близки до семейната среда. За преодоляване на ефектите от институционализацията се предвиждат услуги по рехабилитация и развитие на социални умения.

- **Уязвими семейства с деца.** Това са специфични рискови групи, обхващащи семейства, изпаднали в ситуация на уязвимост по една или друга причина. В нея влизат многодетни и непълни семейства; семейства, в които един или двамата родители са с увреждания; семейства, в които има родител/и с различни зависимости; бедни семейства; непълнолетни родители и други. Като цяло това е най-голямата рискова група, но за нея не се събира систематизирана статистическа информация. Подкрепата на семействата, а не само на децата в риск, ще създаде условия за задържане на децата в семействата им и за повишаване на качеството на грижа към тях. Вниманието към семействата има своето отражение и върху демографската ситуация в общината. Подкрепата на тези семейства се изразява в създаване на условия за задържане на децата в семейна среда и повишаване на качеството на грижа към тях. Отглеждането на деца в специализирани институции е в ущърб на детската личност и развитието им като цяло и в много случаи има неотменими последици. Поради тази причина е наложително да бъдат сведени до минимум случаите на изоставяне на дете от родителя, като се действа превантивно. Стратегията предвижда създаване на услуги за развиване на уменията за родителстване на родителите с малки деца и подкрепа за задържане на децата в семействата. Предвижда се подкрепа на социално-слаби семейства и на семейства с деца с увреждане, по отношение развиване на умения за социална интеграция на семейството като цяло и на индивидуалното развитие на неговите членове.

- **Деца, необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище.** Отпадането от училище и липсата на образование е един от най-сериозните фактори за попадане в ситуация на множество рискове – бедност, противоправно поведение, насилие, зависимост и др. Инвестирането в предучилищна възраст е от решаващо значение и за успешната интеграция на децата в риск в училище. Доказано е, че интервенциите по отношение на децата в ранна възраст имат значим ефект по отношение на прекъсване на цикъла на бедност за тези деца. Стратегията предвижда комплекси интервенции между социалната и образователната сфера, насочени към подобряване на тяхното взаимодействие, развиване на приятелска за децата образователна среда, преодоляване на социалните затруднения за посещаване на училище. За община Роман се наблюдава намаляване на броя на отпаднали от училище деца.

Основните предпоставки и активни фактори, които продължават да влияят на процесите за необхващане и / или отпадане на децата от училище

- Липса на точни данни за броя на децата в задължителна училищна възраст;
- Липса на мотивация у част от учениците, нежелание за учебен труд;
- Нисък социален, материален и образователен статус на родителите на немалка част от учениците от етнически малцинства, за които образованието е периферна ценност; потребителска нагласа на част от ромските семейства; негативни етнокултурни модели (*ранни женитби*)

- Липса на родителски интерес и контрол, ограничени възможности за адекватна комуникация с тях;
- Ранни ангажименти с труд в семейството (*отглеждане на по-малки братя и сестри, просия...*)
- Внезапна промяна на местоживеенето на родителите, които търсят сезонна работа из цялата страна и невъзможност да се установи ученикът продължава ли обучението си или не;
- Отрицателното влияние на различни криминогенни фактори и на градската среда върху поведението и мотивацията на учениците;
- Ограничено прилагане на лостове за осигуряване на редовната посещаемост на учебните занятия от учениците.

Мерките, предприети от училищата за ограничаване напускането от училище, могат да бъдат обобщени в следните групи:

- Идентифициране на децата в риск от отпадане;
- Кандидатстване по проектни предложения на МОН / национални програми/ и участие;
- Приемане на мерки за предотвратяване на отпадането:
 - подкрепящи;
 - административни.

Деца, жертви на насилие, злоупотреба и negliжиране. Официалните данни за регистрираните случаи на деца, жертви на насилие и negliжиране не отразяват пълната картина на проблемите. За жертвите на насилие остава необходимо осигуряването на сигурност, терапия за преодоляване на травмите, обществена и социална подкрепа. **Налага се необходимост от специализирана работа, с добре обучени кадри, които да могат да посрещнат нуждите на тези деца от социална и правна подкрепа и от психологическа помощ. Социалната работа включва не само децата, но и техните семейства.**

- Малобройни, но важни са специфичните групи на **деца с рисково поведение, с противообществени прояви и поведенчески проблеми**, предизвикани от различни фактори, като нисък родителски контрол, раздяла в семейството, бедност, безработица. Поведенческите проблеми, определени от съответните експерти са: агресия, използване на алкохол и упойващи вещества, кражби, побой. Потребностите са от консултации (психологически, социални, правни и здравни), подкрепа на родителите и намаляване на агресията в семейната среда, ангажиране на свободното време на децата.

- **Деца с родители в чужбина**, отглеждани без пряк родителски контрол и/или с прекъсване на преките емоционални контакти с родителите.

В случаите, когато децата са оставени за отглеждане при близки и роднини, не винаги успяват да се справят с възпитанието им, особено в тийнейджърска възраст. Други деца са заминали с родителите си в чужбина и са застрашени от сериозен риск от прекъсване на образованието си.

Б. Друга уязвима група са **хората с увреждания (деца и възрастни).**

Таблица №1 Брой деца с увреждания по данни от ДСП в Община Роман

	2012	2013	2014
Деца с други увреждания	76	78	90

Нараснал е броят на децата от тази рискова група. Всички деца, които подлежат на задължително обучение посещават помощно училище или са интегрирани в общообразователните учебни заведения, с тях работят съответните специалисти. Проблемите на родителите, които отглеждат дете с увреждане, са от финансово естество – осигуряване на лекарства, консултативни, лечение и рехабилитация. В същото време проблемите на децата са свързани и със създаване на възможности за включване и реализация и забавления. Основните потребности на децата с увреждания са:

1. Равен достъп до услуги и възможности, като техните връстници;
2. Осигуряване на възможност за адекватна здравна грижа;
3. Придобиване умения за самообслужване;

4. Осигуряване на достъпна архитектурна среда;
5. Осигуряване възможности за професионална реализация;
6. Интеграция в общността.

Децата с намалени възможности за социална адаптация, които имат нужда от постоянни грижи, ползват социална услуга в обичайна домашна среда – личен асистент по НП “АХУ” към ДСП и личен асистент по програма “Подкрепа за достоен живот” към общините.

• **Децата с увреждания, които се отглеждат в семейна среда**

Необходимо е да се осигури достъпна архитектурна среда, достъп до качествена здравна грижа, до образование и социални услуги на тези деца. Осигуряването на подкрепяща среда за семейството и близките на децата с увреждания е водеща потребност при планирането на социалните услуги. Липсата на финансова стабилност и липсата на социална подкрепа за тези семейства води до настаняването на деца с увреждания в специализирани институции, с което категорично не се разрешава проблемът на децата. Услугите и мерките за тези групи ще целят подкрепа за развитие на техните умения и способности и промяна на средата по посока на създаване на условия за интеграцията им. Приемната грижа към тези деца е слабо развита;

Дневният център за деца с увреждания, функциониращ в структурата на КСУДС-

Роман и член на НАСО/с фокус върху децата и лицата с увреждания/, е утвърдена социална услуга, която оказва специализирана помощ и подкрепа не само на децата с увреждания от местната общност, но и на техните семейства и близки, като позволява на родителите да търсят възможности за подобряване качеството си на живот и за усвоявяване знания и умения за отговорно родителство.

• **Децата с увреждания, отглеждани в социални услуги-резидентен тип/ в община Роман /3 ЦНСТ за деца и младежи с увреждания в КСУДУ/ идват предимно от биологичното си семейство или от друга СИ. Изоставянето им не е само следствие на бедност, липса на жилище, безработица или други социални проблеми, но също така заради увреждането, лекомисленото отношение на родителите им, здравословния проблем и нуждата от специализирана грижа. По-голямата част от децата с увреждания са със съгласие за осиновяване, което е затруднено, предвид тежките им и множествени увреждания.**

• **Пълнолетните лица и стари хора с увреждания в общината. Наблюдава се тенденция на увеличаване броя на лицата с увреждане.**

Таблица №2 Брой лица с увреждания / в т.ч физически увреждания, психични растройства, умствена изостаналост, деменция/ по данни от ДСП в Община Роман

	2012	2013	2014
Лица с физически увреждания	213	227	243
Лица с психични заболявания	29	35	35
Лица с умствена изостаналост	31	34	41
Лица с деменция	29	33	38
Стари хора с увреждания	553	579	607

• По отношение на лицата с увреждания основните ограничения са свързани с недостъпната архитектурна среда, която е сериозна пречка за участието им в обществения живот. Наред с нуждата от достъпна среда се очертават техните потребности, свързани с достъп до заетост и доходи, здравни и образователни услуги, осигуряване на адекватна подкрепа, включително чрез социални услуги. Липсата на подкрепа за семействата води до настаняване на хора с увреждания в специализирани институции или необходимост от настаняване за резидентна грижа. Във фокуса на интервенцията е необходимо да влязат и целеви мерки за подкрепа на всички хора с ограничени възможности за водене на самостоятелен живот, които да бъдат адаптирани към всеки специфичен случай.

- Предвид възрастовата структура на населението и високия процент на хората с увреждания в община Роман е ясно, че **старите хора с увреждания** са рискова група, на която трябва да се обърне допълнително внимание. Затруднените транспортни връзки и отдалечеността на селата усложняват достъпа на старите хора до медицинска помощ и до развитите към момента социални услуги, съсредоточени в общинския център. Основните идентифицирани потребности са предоставяне на грижа за лежачо болните, достъп до медицинско обслужване и социални услуги, осигуряване на възможности за общуване и запълване на свободното време според индивидуалните интереси.

През есента на 2014г., със средства изцяло от международна НПО, беше подготвена база в гр.Роман за Дневен център за възрастни хора с увреждания, който обаче не беше открит като делегирана от държавата дейност през 2015г. въпреки усилената работа на общинското ръководство. От началото на 2015г. обаче центърът посреща целодневно от понеделник до петък възрастни хора и се утвърди като притегателно място за тях. Обслужващите го лица, които също са възрастни хора, са в договорни отношения с фондацията, ръководила процеса на подготовката на центъра. Към момента отворените врати на услугата дават възможност на старите хора да се самоорганизируют в различни инициативи/тържества, екскурзии и др./, като по този начин преодоляват социалната изолация.

В.В рамките на настоящата стратегия се поставя акцент върху рисковите групи сред **уязвимите общности и лица в неравностойно положение:**

- **Безработни.** Съотнесено към увеличаване ръста на безработицата в област Враца, нивото на безработица в община Роман по официални данни е намаляло.

2012 г.	2013 г.	2014г.
745	711	705

Факторът безработица е свързан със социално-икономическото развитие на общностите и е основна причина за миграцията и емиграцията на активното работоспособно население. Безработицата може да се приеме като основен рисков фактор, свързан с доходите и стандарта на живот на хората в трудоспособна възраст.

От групата на безработните най-засегнати са:

- хората, които не са завършили основно образование/2014г.-250 лица/;
- хора в предпензионна възраст, които не са конкурентно способни на пазара на труда/например: през 2014г. лицата над 55г. са 169/;
- младежи от 18 до 29 години/2014г.-116 лица/;
- хора от етнически малцинства;
- майки с деца и самотни родители;
- хора с намалена работоспособност/2014г.-88 лица/.

Безработицата на трудоспособните хора се отразява сериозно на качеството на живот на всички членове на семейството, особено на децата. През 2014г. трайно безработните лица с регистрация над 1 година са 314.

- **Етнически общности в неравностойно положение със специален фокус към ромската общност.** По данни на НПО реалният дял на ромите в област Враца е около средния за страната и достига до 8-10% от населението на областта. Областната стратегия за развитие на социалните услуги/2016-2020г./ не отчита община Роман като една от общините със съсредоточаване на ромско население.

В затворените ромски общности постоянно се генерират проблеми, рискове и дефицити, водещи до социално изключване и маргинализация. Обособените ромски квартали и селищата със значителен дял ромско население са райони със структурна бедност и голям относителен дял на деца, семейства и хора в риск: трайно безработни с ниска степен на образование и професионална квалификация; непълнолетни майки; деца в риск от отпадане от

училище; деца, настанени в институции; необразовани млади хора; многодетни и непълни семейства. Съществува тенденция към сключване на бракове с лица с увреждания, с цел да се родят съзнателно деца с увреждания, за които да се ползват престации по съществуващото социално законодателство. Акумулирането на икономически, образователни и етнокултурни рискови фактори оказва най-силно влияние, когато семейството живее в изолация в рамките на обособена компактна малцинствена група и изисква интегриран и многостранен подход за траен успех в решаването на проблемите.

- **Малобройни високо рискови групи** – пълнолетни лица, напуснали местата за лишаване от свобода; лица, осъдени на пробация; лица със зависимости; младежи и лица над 35 години, преодолели сериозен здравословен проблем, психическа или физическа травма, преодолели зависимости, след периода на лечение, жертви на домашно насилие, които обаче имат критична нужда от подкрепа за реинтеграция в обществото и подкрепа при решаване на специфичния им проблем.

Г. Старите хора са следващата голяма социална група, идентифицирана и в анализа на ситуацията на община Роман като една от най-заstraшените.

- **Стари хора в пенсионна възраст** – с повишен риск при **самотните стари хора, живеещи в изолирани населени места**. Те са преобладаващата част от населението на селата извън общинския център. Разпръснатите села в общината допълнително усложняват достъпа на жителите им не само до спешна медицинска помощ, а и до предлаганите социални услуги. Основната задача е да допринесе за осигуряването на достоен живот на тези хора.

- **Старите хора със затруднения в самообслужването**, които имат нужда от услуги и грижа в домашна среда или от резидентна грижа, са рискови групи, които нарастват през последните години. Изискват се спешни мерки за разкриване на услуги в домашна среда, дневен център и др. Увеличеното търсене на **резидентна грижа за стари хора** предполага разкриване на услуги, осигуряващи както социална, така и медицинска грижа (особено за лежачо болните), възможности за общуване и запълване на свободното време според техните индивидуални потребности.

2.3. Изводи за състоянието на мрежата от услуги в община Роман

В изпълнение на предходната Общинска стратегия за развитие на социалните услуги в Община Роман/2010-2015г./ следва да отчетем:

напредък по изпълнение процеса на деинституционализация на деца:

- Закрит ДДЛРГ Роман, общ. Роман;

Планирани и разкрити нови форми на социални услуги за деца и младежи:

- ЦОП гр. Роман;

- ЦНСТ за деца/младежи без увреждания в гр. Роман – 2 бр;

- ЦНСТ за деца/младежи с увреждания в гр. Роман – 3 бр.;

- Преходно жилище за младежи над 16г.-1 бр.

Разкрити социални услуги за възрастни в периода 2010-2015 г.

- Дневен център за възрастни хора в гр. Роман/по проект/;

Планирани, неразкрити социални услуги за възрастни:

- Защитено жилище за лица с умствена изостаналост в гр. Роман-1бр.;

- ЦНСТ за възрастни с деменция в с. Синьо Бърдо – 2 бр.

Така съществуващите СУ, особено по отношение на децата и младежите, оформят мрежа от услуги включваща както социални услуги-резидентен тип, предлагащи отглеждане в среда, близка до семейната/ЦНСТ и Преходно жилище/, така и съпътстващи социални услуги/ЦОП/. В процес на развитие е приемната грижа в общината. Има налична утвърдена социална услуга по отношение грижата за деца с увреждания, отглеждани от своите семейства, както и подкрепа на тези семейства/ДЦДУ/.

Недостатъчен е броят на финансираните социални услуги в общността, в т.ч по национални и оперативни програми, както и все още липсата на финансиране на Дневния център за възрастни хора в гр. Роман като делегирана от държавата дейност.

Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги

3. Визия и цели

При определянето на визията и целите Общинската стратегия за развитие на социални услуги в Община Роман /2016-2020г./ се основава на визираните такива в Областна стратегия за социални услуги, като същевременно отчита спецификата на социалната система в Община Роман.

3.1. Визия

Общинска стратегия за развитие на социални услуги в община Роман/2016-2020г./ изразява стремежа за развитие и предоставяне на достъпни и качествени социални услуги, основно в семейна и близка до семейната среда от институции и организации, работещи в мрежа, с качество и обхват, задоволяващи в максимална степен потребностите на всички рискови групи.

Общинската стратегия ще насърчи взаимодействието между социалните и здравните услуги, включително и развитието на иновативни междусекторни услуги, които да осигурят възможност за социално включване и същевременно да имат превантивна роля по отношение институционализацията на лицата, както и прилагането на интегриран подход.

В дългосрочен план Общинската стратегия за социалните услуги цели да осигури в Община Роман ефективна система от социални услуги, които поставят в своя център ползвателя, отговарят на нуждите на общността, осигуряват равен достъп и непрекъснато подобряват своето качество.

3.2. Ценности и принципи

Основна ценност за Стратегията и в социалната работа е човекът и правото на всяко човешко същество да развие максимално своите възможности, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение. Стратегията следва основните човешки права, утвърдени в международните документи и конвенции за защита на правата на човека и основните свободи, и за правата на детето и утвърждава следните ценности при планирането и предоставянето на социални услуги, които се споделят от заинтересованите страни в община Роман.

Стратегическият документ утвърждава следните принципи, ценности и подходи при планирането и предоставянето на социални услуги:

1. Солидарност и толерантност и прилагане на недискриминационни практики.
2. Зачитане на човешките права, съответствие на социалните услуги с добрите международни практики.
3. Интересите на детето и потребителите да бъдат водещи при планиране и предоставяне на социални услуги.
4. Равен достъп до услуги за всички рискови групи и уязвими общности, живеещи на територията на общината.

Основополагащите принципи при планирането и предоставянето на социални услуги са следните:

1. Уважение към правата и достойнството на потребителите и включването им в процеса на вземане на решения – гарантиране правото на потребителя да избере подходящата за него услуга и доставчик, който да му я предоставя. Потребителите (и техните семейства) трябва да бъдат партньори в процеса на утвърждаване качествени социални услуги, предоставяни в общността. Специфичните потребности на всеки индивид трябва да бъдат уважавани.

2. Минимално ограничаване на личната свобода на лицето – лицето следва да бъде подкрепяно и стимулирано да развива потенциала си и да води независим начин на живот.

3. Поставяне на потребителя в центъра на услугата – услугите да са ориентирани към самия потребител и към неговите променящи се социални и здравни потребности, характер, интереси, история на живот и семейни обстоятелства, възможности и предпочитания. Тези

характеристики са в основата на планирането и реализирането на грижите, развитието на персонала и контрола на качеството.

4. Прозрачност – да се предоставя ясна, точна и изчерпателна информация и съвети на потребителите и потенциалните потребители за предлаганите услуги, тяхната цена и достъпност. Информацията да е надлежна и публично достъпна.

5. Недискриминация, обществена солидарност и толерантност към всички социални групи – всички граждани са равнопоставени и имат равен достъп до услуги.

6. Достъпност – достъпна и адаптирана среда, осигуряване на качествени услуги територията на общината – изградена мрежа от стационарни и мобилни услуги.

7. Устойчивост и дългосрочен ефект на постигнатите резултати – трайност и дългосрочно въздействие на постигнатите ефекти от реализираните политики.

8. Партньорство и равнопоставеност на доставчиците на услугите – съвместни дейности на държавните органи на различни управленски нива близо до гражданите; активна роля на централните, регионалните и местни власти в организирането и финансирането на услугите; равнопоставеност на различните доставчици на дългосрочните грижи като участници в развитието на мрежата от услуги и като възможности за предоставянето им и кандидатстване за различни публични средства за финансиране.

9. Ефективност и ефикасност на услугите – осигуряване на достъп, разнообразяване на услугите, предоставяне в координация, съобразяване с местните особености.

10. Иновативност в процеса на планиране и предоставяне на услуги за дългосрочна грижа – поставяне на акцент върху развитието на иновативни и интегрирани услуги, взаимстване на добри практики и модели в процесите на планиране и предоставяне на услугите.

11. Междусекторно взаимодействие при предоставянето на социални, образователни и здравни услуги, съобразени с конкретните нужди и потребности на потребителите.

12. Превантивност на мерките – превенция на институционализирането, на излишната хоспитализация и рехоспитализация.

13. Финансиране, ориентирано към потребителя – създаване на реални условия за развитието на ориентирани към потребителите услуги и прилагане на гъвкав подход при предоставянето и финансирането им.

14. Гражданско участие и диалогичност – участие и взаимодействие между всички заинтересовани страни в процеса на разработване и прилагане на политиката в областта за дългосрочна грижа.

Изведените принципи са практически ориентирани и се базират на основните принципи за социална кохезия, социално включване и ефективна подкрепа. Те покриват всички аспекти на предоставянето на услуги в подкрепа на уязвимите групи.

3.2.1.Общи и конкретни цели и приоритети

Приоритните направления, общите и конкретните цели на Общинската стратегия следват набелязаните такива в Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Враца/2016-2020г./, като отчитат конкретната ситуация в Община Роман.

Общинската стратегия предвижда да осигури достъпни и качествени социални услуги в община Роман, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи. За да се превърне в реалност Визията на Общинската стратегия, във всяко от избраните приоритетни направления са набелязани общи и конкретни цели и задачи.

Общите и специфичните цели във функционалните приоритетни направления на Общинската стратегия включват:

Приоритетно направление 1: Превенция за деца и семейства в риск и продължаването на деинституционализация на грижите за деца

Обща цел 1. Подобряване грижата за децата в семейството, като се предотврати появата и развитието на рискови фактори по отношение на децата и да се постигне максимално намаляване на броя на децата, отглеждани в специализирани институции, чрез:

Конкретна цел 1.1. Превенция на изоставянето на децата и задържането в биологичното

семејство.

Конкретна цел 1.2. Деинституционализација на грижата за децата. Утвржување на квалитетот на социалните услуги-резидентен тип.

Конкретна цел 1.3. Насърчаване на дейностите по приемната грижа в Община Роман.

Конкретна цел 1.4. Подобрување на мрежата од социални услуги за деца.

Приоритетно направление 2: Грижа за лицата с увреждания и лица в рисковите групи

Обща цел 2. Създаване на условия за социално вклучване/интегриране на максимален број хора од опшностите в неравносгодно положение и уязвимите групи, в т.ч. ромска опшност в општина Роман чрез:

Конкретна цел 2.1. Осигурување на условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания в семејна среда

Конкретна цел 2.2. Подобрување на мрежата од социални услуги в опшноста за лица с увреждания и лица од рисковите групи

Конкретна цел 2.3. Социална интеграција и социално вклучване на лица од рисковите групи

Приоритетно направление 3: Деинституционализација и грижа за старите хора за по-добър и достоен живот

Обща цел 3. Подобрување на квалитетот на животот на старите хора във всички населени места в општината

Конкретна цел 3.1. Оптимизиране на мрежата од социални услуги в опшноста за осигурување на условия за достоен живот на старите хора в домашна среда.

Конкретна цел 3.2. Осигурување на равен достъп на старите хора до квалитетна резидентна грижа в среда, близка до семејната.

Приоритетно направление 4: Развитие на човешките ресурси

Обща цел 4. Гарантиране на квалитетот и ефективността на социалните услуги чрез изграждане на необходимия капацитет за управление на општинско и вътрешно ниво и чрез осигурување на квалифициран и компетентен персонал за предоставяне на услуги.

Конкретна цел 4.1. Стимулиране на развитието на административния и организационния капацитет на општинско и вътрешно ниво за прилагане на интегрирана грижа и политики към хора и групи в неравносгодно положение.

Конкретна цел 4.2. Осигурување на подкрепа на персонала на социалните услуги за развитие на професионалната квалификација и умения в съответствие с изискванията и стандартите.

Конкретна цел 4.3. Осигурување на по-високо заплащане или друг вид стимулиране на персонала, както и периодична психологическа подкрепа, която да вклучва първоначална подготовка по: първа долекарска помощ; преодоляване на професионалното прегаряне и освобождаване од стреса; реагиране в извънредни ситуации с потребители на услуги и др.

Приоритетно направление 5: Изграждане на междупштинско партньорство и междусекторно сътрудничество

Обща цел 5: Повишаване на ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси чрез развитие на междупштинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Конкретна цел 5.1. Стимулиране на междупштинското партньорство в социалните услуги.

Конкретна цел 5.2. Участие в създаване на мрежи од социални услуги на областно ниво.

Конкретна цел 5.3. Утвржување на ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и развитие на смесени услуги.

Конкретна цел 5.4. Повишаване на междусекторното сътрудничество за опазване на живота и здравето на специализирания и неспециализиран персонал и повишаване на квалификацията на кадри в нови сфери на услугите и възникващи проблемни ситуации.

Конкретна цел 5.5. Превантивни подготовки за възникване на ситуации с мигриращи и емигриращи и изготвяне на планове за действие.

3.2.2. Ключови индикатори за постиженията на Стратегијата

Постигането на целите на стратегијата в рамките на следващите пет години трябва да подобри квалитетот на животот и животниот стандард на рисковите групи и опшностите в неравносгодно положение. Качествената промяна в ситуацијата в општина Роман ще биде

измервана чрез система от качествени и количествени индикатори за напредъка в решаването на идентифицираните проблеми.

Ключовите базисни индикатори за промяната в ситуацията ще покажат разликите при сравнението на показателите за настоящия момент с данните към 2020 г.

Планираната интервенция очертава общата картина на развитието на мрежа от социални услуги на общинско ниво за периода от 2016 до 2020 година, съотнесено към областното ниво. Конкретизирани са приоритетите и социалните услуги, които ще се развиват в Община Роман като част от мрежата социални услуги в област Враца. Стратегията обхваща:

- ✓ Развитие и усъвършенстване на **съществуващите социални услуги** през следващите 5 години (2016 – 2020);
- ✓ Разкриване на нови и иновативни социални услуги за изведените приоритетни целеви групи;
- ✓ Инициране на **междусекторни „смесени” иновативни услуги** и програми;

Успоредно развитие на **политики и мерки за социално включване** в свързани сектори (образование, здравеопазване, заетост, жилищна среда), чрез които се решават конкретни проблеми на рисковите групи и/или се създават условия за ефективно функциониране на социалните услуги.

Количествените и качествени индикатори са разписани подробно в „**5. Логическа рамка и ключови индикатори за успех**“ от Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Враца/2016-2020г./.

3.3. Направления и приоритети на стратегията

- Направления – структура на стратегията – представяне в какви направления са структурирани целите и мерките, които на практика обхващат спектъра на социалните услуги в общината
- Приоритети на областната стратегия – какви са приоритетите във всяко от посочените направления. Приоритетни целеви групи

За да се постигне качествена промяна в социалната среда и желаното бъдещо равнище на социалните услуги, предначертано от визията на Стратегията е необходимо целенасочена интервенция в няколко приоритетни направления. В процеса на планиране те бяха идентифицирани с участието на всички заинтересовани страни въз основа на заключенията от анализа на ситуацията в област Враца, базиран на анализите за конкретните общини.

Ключовите приоритетни направления както на Областната стратегия, така и на общинската, са изведени в съответствие с идентифицираните потребности на рисковите групи и необходимостта от спешна намеса за решаване на критични социални проблеми на жителите на общината и областта. Приоритетните направления са групирани в две посоки – отнасящи се до съдържанието на социалните услуги и до начина на функциониране и изпълнение на услугите и мерките за социално включване.

Политиките на социално включване обхващат всички уязвими общности и индивиди, които имат нужда от подкрепа. В логиката на Областната и общинската стратегии за развитие на социалните услуги, обособяването на интервенцията за децата и интервенцията за старите хора в отделни направления помага да се очертае спецификата на услугите в тези направления.

Избраните проритетни направления за съдържанието на социалните услуги включват:

1. Превенция на деца и семейства в риск

Обхваща широк кръг от социални услуги в общността за деца и семейства в риск, насочени към превенция на рискови фактори за развитието на децата и уязвимостта на семействата, превенция на изоставянето, както и на настаняването на деца в специализирани институции, развитие на приемната грижа и осиновяване, работа с деца с поведенчески проблеми, асоциално поведение и насилие, закрила на деца, жертви на насилие, малтретиране и negliжиране, съдействие на деца, отпаднали или в риск да отпаднат от училище.

Реформата в сферата на социалните услуги, която стартира през 2000 г., е насочена изцяло

към деинституционализация и децентрализация на социалните услуги. От система за специализирани институции, предлагащи универсален подход към различните потребности и проблеми на хората, се премина към създаване на социални услуги в общността, които индивидуализират предлаганите услуги към групите в риск и целят интегрирането им в социалните общности. Първоначално реформата стартира в сферата на услугите за деца, след което постепенно обхваща и услугите за лица от различни възрастови групи.

Деинституционализацията на грижите за деца и възрастни променя социалните услуги в област Враца и респективно в общините чрез закриване и трансформиране на специализираните институции за деца. Деинституционализацията се осъществява чрез максимално развитие на мрежа от социални услуги, като основната цел е извеждане на децата от специализираните институции, превенция на изоставянето и подкрепа за семействата в риск, цели се подобряване на грижите за децата в семейна среда.

2. Грижа за лица с увреждания и лица в рискови групи

Общинската стратегия за развитие на социалните услуги ще допринесе за изграждането и реализирането на един добър модел за подкрепа на пълнолетните лица в неравностойно социално положение, посредством осигуряване на достъп до подходящи и качествени социални услуги в общността, без това да налага напускане на семейната среда и общност, да бъде подобрен достъпа до здравни услуги, образование, успешно интегриране и реализация на пазара на труда, като усилията са насочени към съхраняване на човешкото достойнство и социалната справедливост.

3. Деинституционализация на възрастните и грижа за старите хора

Във връзка с изпълнението на Националната стратегия за дългосрочна грижа на възрастните хора и хората с увреждания е необходимо разкриване и развитие на нови социални услуги, които да отговарят на реалните потребности.

Създаване на подходящи условия за предоставяне на грижи и услуги за старите хора, насочени към повишаване качеството на живот на тази целева група, цели се създаване на услуги в среда, близка до семейната с индивидуален подход към всеки потребител.

Функционалните приоритетни направления, които подпомагат ефективното изпълнение на основните дейности както в Областната стратегия, така и в Общинската стратегия, обхващат:

4. Развитие на човешките ресурси

Въз основа на заключенията от анализа на ситуацията в общината може да се направи извода, че са налични квалифицирани кадри както за планирани социални услуги, така и за съществуващите такива. Персоналът, нает в съществуващите към момента социални услуги е в съответствие с изискванията на Методиката за определяне на длъжностите на персонала в специализираните институции и социалните услуги в общността. Осигуряват се възможности за въвеждащо и поддържащо обучение, обмяна на опит и добри практики с цел развитие на капацитета на екипите, ангажирани в управлението и предоставянето на социални услуги. Предлаганите възможности за обучения на ангажираните лица трябва да бъдат значително повишени с цел качествено предоставяни услуги.

Във връзка с развитието на човешките ресурси в общината се още не е използван целия капацитет и възможности на неправителствения сектор. Включването на неправителствения сектор в социалната сфера ще бъде предпоставка за развитие на човешките ресурси чрез иновативни методи и подходи. Като обща цел за развитие на конкретното направление е да се гарантира качеството и ефективността на социалните услуги чрез изграждане на необходимия капацитет за управление на общинско и вътрешно ниво и чрез осигуряване на компетентен персонал за предоставяне на услугите чрез конкретните цели:

- Стимулиране развитието на административния и организационен капацитет на общинско и вътрешно ниво;
- Осигуряване подкрепа на персонала на социалните услуги за развитие на професионална квалификация и умения в съответствие с изискванията и стандартите;
- Осигуряване на методическа и техническа помощ на доставчиците на социални услуги;
- Осигуряване на системен контрол върху качеството на социалните услуги;
- Осигуряване на обмен на добри практики между доставчиците на социални услуги, както

на общинско, така и на междуобщинско и областно ниво.

5.Изграждане на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество

Изграждане на умения за изграждане на партньорства.

Обучения за изграждане на ефективни партньорства, умения и нагласи за развиване на публично-частни партньорства в областта на социалните услуги.

Предоставяне на консултации, фасилитация, обучителни модули и обучения през практика за междуобщинско и междусекторно взаимодействие.

Подкрепа при провеждане на срещи и дискусии със заинтересованите страни на общинско и/или областно ниво за:

- Адаптиране на общинските планове за развитие на социалните услуги към приоритетите, целите и принципите на Областната стратегия;
- Осъществяване на информационни срещи и консултации между представители на общински съвет, общинска администрация, доставчици и други представители на общността (НПО и граждани) при годишното планиране на развитието на социалните услуги; споделяне на опит и добри практики и др.

4.Интервенция – социални услуги и мерки

Интервенцията има за цел да очертае планираното развитие на социалните услуги и мерки в община Роман за предстоящия нов програмен период от пет години-от 2016 до 2020 г. В изготвения план се конкретизират оперативните приоритети на общинско ниво и видовете социални услуги, които се развиват в Община Роман.

Общинската стратегия за развитие на социалните услуги подробно очертава следните приоритетните области:

- Развитие на съществуващите социални услуги през следващите пет години с визия относно тяхното увърждаване и разширяване;
- Разкриване на нови социални услуги за приоритетните цели групи;
- Инициране на междусекторни иновативни услуги и проекти;
- Паралелно развитие на мерки и политики за социално включване във всички свързани сектори-образование, здравеопазване, заетост, жилищна среда и инфраструктура;

Услугите и мерките са описани към съответното приоритетно направление- в случаите, когато една социална услуга изпълнява дейности, отнасящи се към няколко приоритетни направления, се правят съответните препратки и уточнения. Социалните услуги и дейности се разглеждат като система от услуги, които си взаимодействат и допълват, чрез което се цели задоволяване на потребностите на обхванатите цели групи.

4.1.Мерки и дейности по Направление 1:

Приоритетно направление 1: Превенция на деца и семейства в риск и продължаване на деинституционализацията на грижите за деца

Конкретна цел 1.1. Превенция на изоставянето на децата и задържането в биологичното семейство.

Мярка 1.1.1. Комплексна програма за ранна превенция на изоставянето и за задържане на децата в биологичното им семейство.

Община Роман се характеризира с услуги с такова предназначение предимно в общинския център.Основна структура при грижите за децата е ДСП-Мездра/ОЗД-чрез ИРМ.

Превенцията на изоставянето и задържането на децата в семейството получава помощ от разкрития Център за обществена подкрепа, предоставящ социални услуги, насочени към семейното консултиране, семейното планиране, подкрепа в пренатален и постнатален период. Мобилната работа на екипа на ЦОП позволява достъпност на всички потребители до предлаганите социални услуги.

Дейност 1.1.1.1. Дейностите по ранна превенция трябва да са насочени към:

-Предоставяне на информация,социални и психологически консултации от социални работници, лекари от родилно отделение и лични лекари, правна подкрепа за младите майки в

риск да изоставят детето си, посредничество за решаване на социални проблеми и насочване към подходящи социални услуги.

-Подкрепа на бременни жени за по-лесно протичане на бременността, раждане и задоволяване на първите потребности на новороденото.

-Подкрепа за майките и семействата на новородени деца с увреждания.

-Създаване на мрежа за обхващане на рисковите бъдещи майки по програма за ранна превенция. В тези дейности да бъдат активно включвани медиатори за консултиране на бременни и млади майки от ромската общност.

За да се преодолее неравномерното разпределение на социалните услуги за превенция изоставянето на деца, трябва да започне изпълнението на:

Мярка 1.1.2. Развитие на социални услуги, свързани с оказване подкрепа на родители и деца

Дейност 1.1.2.1. Продължаване на дейността на Център за обществена подкрепа гр. Роман с капацитет 20 места. Доставчик на социалната услуга е община Роман. Към настоящия момент се отчита проблемна област невъзможността в ЦОП гр. Роман да бъдат обучавани кандидати за професионални приемни семейства и кандидати за осиновители. Предвижда се социалната услуга да се разшири по отношение обучението и подготовката на приемни семейства и кандидат-осиновители.

Дейност 1.1.2.2. Продължаване на дейността на „Дневен център за деца с увреждания” гр. Роман с капацитет 20 места. Към настоящият момент услугата функционира към КСУДС –Роман. Обслужват се почасово 25 деца с увреждания, като се осигурява подкрепяща среда за децата с увреждания, техните родители и близки.

Мярка 1.1.3. Общински и областни програми и мерки за здравна профилактика, семейно планиране и подкрепа за социално включване на семейства в риск

В тези програми се съгласуват действията по здравните грижи, смесените социално-здравни услуги, инициативи за здравна просвета и посредничество на НПО.

Дейност 1.1.3.1. Съгласуване на действията по здравните грижи, смесените социално-здравни услуги, инициативи за здравна просвета и посредничество на НПО.

Дейност 1.1.3.2. Прилагане на цялостна програма за здравна профилактика на майчинството-бременността с фокус нежелана и рисковата бременност във всички общини в област Враца. Осъществява се от здравната система със съдействието на социалните услуги работещи с тези целеви групи, здравните медиатори, които да улесняват връзката между здравната система и бъдещите майки от семействата и общностите в риск. Обхващане на всички бъдещи майки чрез здравна профилактика и задължителна пренатална диагностика на риска от увреждане. При изпълнението на тези мерки личните лекари, женската консултация и акушерките ще идентифицират случаи на потенциален риск от изоставяне на дете и ще насочват към ОЗД.

Дейност 1.1.3.3. Включване на здравни медиатори за високорисковите ромски общности в работата по превенция на изоставянето на деца от ромската общност.

Дейност 1.1.3.4. Организиране на информационни кампании и здравна просвета сред учениците в среден курс и младежите по въпроси за семейното планиране и превенция на нежелана и ранна бременност. Те ще се изпълняват от НПО, РЗИ, здравни институции, училища, като включват здравно-социални консултации за майки и семейства в риск, образователни програми и здравна просвета сред подрастващите и младежите в училищна възраст за намаляване на нежеланите рискови бременности.

Дейност 1.1.3.5. Изработване на комплексни мерки за развитие на ресурсите на семействата в риск за отглеждане на децата-подкрепа чрез осигуряване на достъп до заетост, подобряване на жилищните условия с цел осигуряване на подходящи условия за отглеждане на деца.

Мярка 1.1.4. Осигуряване на грижа при близки и роднини за изоставени и negliжирани деца, осигуряване на устойчива семейна грижа и възможност за трайно решаване на проблема за бъдещето на изоставеното дете.

Дейност 1.1.4.1. Съвместни дейности на ОЗД, ЦОП за настаняване в семейства на близки и роднини на деца от СИ, изоставени деца и други деца в риск.

Дейност 1.1.4.2. Установяване на контакти с роднините на близки на детето и мобилизиране на разширеното семейство за поемане на грижата за детето.

Дейност 1.1.4.3. Консултации и подкрепа за изграждане на връзка между детето и разширеното семейство.

Дейност 1.1.4.4. Подкрепа на семействата на роднините и близките, които отглеждат деца като мярка за закрила. Подкрепата се предоставя от ЦОП и включва подкрепа на роднини и близки при поемане на грижата за новородени и по-големи деца, чиито родители заявяват намерение за изоставяне и предоставяне на подпомагане /храна,дрехи,памперси / в случаи на тежки социални проблеми.

Мярка 1.1.5. Предоставяне на услуги в подкрепа на осиновяването.

Дейност 1.1.5.1. Консултиране, информиране, посредничество, мотивиране.

Дейност 1.1.5.2. Обучение на кандидат-осиновители, чрез индивидуална и групова работа.

Дейност 1.1.5.3. Подкрепа в следосиновителния период за осиновители и осиновени. Услугите се предоставят от ЦОП, ОЗД, НПО с подкрепата на Съвета по осиновяване към РДСП Враца.

Конкретна цел 1.2. Деинституционализация на грижата за децата. Утвърждаване качеството на социалните услуги-резидентен тип.

През периода 2011-2015 г. успешно беше закрит ДДЛРГ“Н.Й.Вапцаров“ в полза на откриване социални услуги-резидентен тип, които предоставят грижа в среда, близка до семейната.

Мярка 1.2.1. Продължаване на дейностите и услугите, предоставяни в резидентните услуги за деца в Община Роман.

Дейност 1.2.1.1. Утвърждаване на социалните услуги-резидентен тип:

В КСУДС-гр.Роман :

-2 бр. ЦНСТ за деца и младежи без увреждания с капацитет 10 и 12 места, за които Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Враца/2016-2020г./ отчита, че са променили визията на социалните услуги за деца на територията на област Враца.

-Преходно жилище -1 бр. с капацитет 8 места.

В КСУДУ-гр.Роман:

- 3бр. ЦНСТ за деца и младежи с увреждания с капацитет по 10 места.

Мярка 1.2.2. Развитие на мрежата от съпътстващи социални услуги за деца в общността

Както всички други общини в област Враца, така и Община Роман отчита необходимост от разгръщане на широк спектър от социални услуги за деца в общността.

Дейност 1.2.2.1. Продължаване дейността на ЦОП-Роман:

От голямо значение са предлаганите социални услуги от ЦОП за работа с деца от институции и социални услуги-резидентен тип посредством:

-Реинтеграция и подкрепа за детето и семейството в периода след реинтеграцията.

-Обучения в умения за самостоятелен живот, професионално ориентиране и консултиране.

-Социално-консултативната работа с деца, при които съществува възможност за връщане в семейната среда

-Подкрепа за възстановяване на прекъснати връзки с биологичните родители, братя и сестри.

Дейност 1.2.2.2. Консултиране и практическа подкрепа, съдействие и информиране, посредничество, услуги за изграждане на родителски капацитет, материална и финансова подкрепа в процеса на отглеждане на изведените от социалните заведения деца.

Дейност 1.2.2.3. Услуги в подкрепа на осиновяването на деца, настанени в социалните услуги-резидентен тип и в СИ, които включват обучение и оценка на приемни родители, подкрепа на детето и на семейството в следосиновителния период, формиране на групи за подкрепа на осиновени деца и осиновители.

Мярка 1.2.3. Разширяване капацитета на ЦНСТ за деца и младежи с увреждания в КСУДУ-Роман

Дейност 1.2.3.1. Община Роман предвижда увеличаване капацитета на ЦНСТДМ с увреждания

с по 2 места или общо-с 6 места при планиран общ капацитет 36 места.

Конкретна цел 1.3. Насърчаване на дейностите по приемната грижа в Община Роман
Мярка 1.3.1. Развитие на приемната грижа.

Дейност 1.3.1.1. Подкрепящи дейности на областно ниво: информационни кампании за популяризиране на приемната грижа на общинско и областно ниво, подготовка на обучителни материали и обучение на приемните родители.

Дейност 1.3.1.2. Продължаване на дейностите по приемна грижа в ОЗД, ЦОП, БЧК.

Дейност 1.3.1.3. Подбор и наемане на професионални и доброволни приемни семейства, настаняване на деца в приемни семейства в Община Роман.

Дейност 1.3.1.4. Използване на ресурса на утвърдените приемни семейства за спешно, краткосрочно настаняване на деца в риск от изоставяне и на изоставени деца за периода на процедурите за осиновяване и /или до намиране на решение за грижата на детето-реинтеграция в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини, приемна грижа, ЦНСТ.

Дейност 1.3.1.5. Развиване на социалната услуга Приемна грижа с фокус върху увеличаване броя на приемните родители в общината.

Анализирането в община Роман показва трудно реализиращ се процес на утвърждаване на приемната грижа. Увеличен е броя на настаняване при близки и роднини, в сравнение с предишния петгодишен период.

Конкретна цел 1.4. Подобряване на мрежата от социални услуги за деца

Мярка 1.4.1. Поддържане дейностите в наличните социални услуги за деца в общността в Община Роман

Дейност 1.4.1.1. Продължаване дейността на Дневен център за деца с увреждания гр.Роман- капацитет 20 места.

Дейност 1.4.1.2. Продължаване дейността на Център за обществена подкрепа гр.Роман-капацитет 20 места, като се разшири предоставянето на услуги с включване на програми за обучение на кандидати за приемни семейства и кандидати за осиновители.

4.2. Мерки и дейности по приоритетно направление 2

Приоритетно направление 2: Грижа за лицата с увреждания и лица в рискови групи

Основните идентифицирани проблеми на хората с увреждания са:

- Недостиг на здравни услуги и рехабилитация;
 - Липса на клинични пътеки за голяма част от заболяванията;
 - Изолация на пазара на труда;
 - Ниски доходи на лицата и семействата;
 - Социална изолация в общността;
 - Липса на дневна /почасова грижа;
 - Липса на подкрепа за семейството;
 - Недостъпна архитектурна среда;
- Основните идентифицирани нужди са от:
- Предоставяне на услуги за възстановяване и рехабилитация;
 - Изграждане на умения за независим живот;
 - Обучение за активно включване на пазара на труда;
 - Осигуряване на подкрепа за семейството;
 - Достъпна архитектурна среда;
 - Подкрепа и социално включване в общността.

Обща цел 2. Създаване условия за социално включване и интегриране на максимален брой хора от общностите в неравностойно положение уязвимите групи, в т.ч. ромската общност в Община Роман, чрез:

Конкретна цел 2.1. Осигуряване условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания в семейна среда

Мярка 2.1.1. Разкриване на услуги

Дейност 2.1.1.1. Разкриване на Дневен център за възрастни с увреждания гр. Роман с капаците

20 места като делегирана от държавата дейност.

Дейност 2.1.1.2. Развиване на иновативни практики от НПО на територията на Община Роман-работа по съвместен проект на КСУДС-Роман и Фондация „Тавита България“ в ДЦВХУ- „Мост между поколенията“ .

Мярка 2.1.2.Развиване на целеви общински политики/мерки за социално включване на хората с увреждания

Дейност 2.1.2.1. Подобряване на инфраструктурата и осигуряване на достъпна среда в общественото пространство, културни и здравни центрове, училища и детски градини, предприятия и др.

Дейност 2.1.2.2. Целеви мерки на Дирекция „Бюро по труда“,Общината и евентуално-в партньорство с НПО за предоставяне на достъп до доходи, заетост, професионална квалификация, обучение и практически умения и др. за лицата с увреждания с право на работа.

Дейност 2.1.2.3. Прилагане на общински и национални мерки за осигуряване на по-широки възможности за самостоятелен живот на хората с увреждания-обучение, жилище, доходи, достъп до услуги и подпомагане.

Дейност 2.1.2.4. Разработване и стартиране на нови форми на междусекторни и смесени социални услуги за активно включване на лицата с увреждания, с използване на индивидуален подход и насочени към подобряване на личните умения на лицата от уязвимите групи:

- иновативни подходи за електронно включване на хора с увреждания;
- посреднически услуги от агенции/бюра за помощ и самопомощ;
- социални услуги за подкрепа на професионалното развитие на лица с увреждания; включително и подкрепа за трудова реализация на лица, полагащи грижи за членове на семействата си, които не могат да се самообслужват.

Конкретна цел 2.2. Подобряване на мрежата от социални услуги в общността за лица с увреждания и лица от рисковите групи

Мярка 2.2.1.Разкриване на социални услуги

Дейност 2.2.1.1. Финансиране на съществуващия Дневен център за възрастни хора като делегирана от държавата дейност, като същият е изграден към момента с проектно финансиране.

Дейност 2.2.1.2. Разкриване 2 бр. ЦНСТ за възрастни хора с деменция в с.Синьо бърдо с капацитети по 15 места;

Конкретна цел 2.3.Социална интеграция и социално включване на лица от рисковите групи

Мярка 2.3.1. Продължаване на дейността, доразвиване на уменията и назначаване на здравни медиатори за подобряване на достъпа до здравеопазване във високо рисковите ромски общности.

Задължително обхващане на ромската общност.

Здравните медиатори изпълняват специфични задачи за достъп до информиране, консултиране и посредничество за достъп до здравни грижи. Необходимо е да се развие техния потенциал за включване в работата по превенция на изоставянето и negliжирането на деца от ромски произход. Функциите на медиаторите могат да бъдат изпълнявани и от експерти по етнически и демографски въпроси в общината

Дейност 2.3.1.1. Подбор и назначаване на здравни медиатори в общината

Дейност 2.3.1.2. Осигуряване на базисно обучение на здравните медиатори, последващи консултации, обучение, чрез практика и супервизия.

Дейност 2.3.1.3. Предоставяне на здравни, посреднически услуги и консултации от здравните медиатори, включване в работата на ЦОП и др.

Дейност 2.3.1.4. Организиране на кампании ”Имунизации” за пълен обхват на деца от уязвимите общности в задължителните мерки за имунизация. Кампаниите се организират по общини от здравните медиатори, НПО с подкрепата на личните лекари, РЗИ, болници.

Кампаниите включват:

- Преглед на състоянието на задължителните имунизации;
- Срещи на здравните медиатори с родителите за информиране и преодоляване на недоверието към изискванията за необходимите имунизации;
- Допълване от личните лекари на пропуснатите имунизации на децата в съответствие с

възрастта и здравословното им състояние.

Редовните имунизации са условие за подобряване на здравния статус на ромските деца, достъпа им до ранно образование, чрез посещение в детска градина.

Мярка 2.3.2. Образование на възрастни – мерки за реинтеграция в образованието на неграмотните и пълнолетните с ниско образование /с/с специален фокус към отпадналите от училище млади хора/.

Мерките предвиждат развитие на смесени образователни програми за ограмотяване на неграмотни пълнолетни хора, включително за образование на пълнолетни млади хора с незавършена степен на основно или средно образование. Такива програми могат да се инициират от НПО, училищни настоятелства, община и се изпълняват в тясно партньорство със специфичен принос на всеки участник:

-училището извършва образователни дейности, организира и провежда полагането на изпити за образователна степен;

-РИО на МОН предоставя учебните програми и оказва методическа помощ;

-центровете за развитие на уязвимите общности заедно с НПО мотивират участниците и осигуряват посещаемост на учебните занятия;

-общината оказва съдействие за изпълнението на програмата и при нужда осигурява помещения;

-доставчиците на социални услуги в общността предоставят подкрепа на процеса и съдействат за мотивацията на участниците.

Дейност 2.3.2.1. Образователно-социални услуги за ограмотяване на неграмотни младежи и пълнолетни, изпълнявани от училища, НПО, читалища, училищни настоятелства с финансиране на проектен принцип.

Дейност 2.3.2.2. Образователни програми за младежи /възрастни за покриване на образователната степен чрез подготовка и полагане на изпити като частни ученици, които да се изпълняват от училищата с подкрепата на НПО и Центровете за развитие на общностите.

Мярка 2.3.3. Обващане с хоризонтални мерки и целеви инициативи за социално включване на безработни, насочени към достъп до професионална квалификация, заетост и доходи.

Дейност 2.3.3.1. Включване в програми на ДБТ, изпълнение на проекти за професионална квалификация и заетост, финансирани по действащи национални програми за заетост и оперативни програми за развитие на човешките ресурси.

Дейност 2.3.3.2. Общински мерки за подкрепа на развитието на социални предприятия и кооперации за осигуряване на заетост за трайно безработни и хора с увреждания.

Дейност 2.3.3.3. Подкрепа за достъп до заетост и квалификация от ромски трудови посредници към ДБТ –продължаване на дейността на действащите трудови медиатори и назначаване на нови.

Дейност 2.3.3.4. Провеждане на мотивационни курсове, консултиране и оказване на подкрепа за реализацията на трудовия пазар-предимно към млади хора и семейства с деца в риск от ромската общност.

Мярка 2.3.4. Създаване на условия за интегриране на хора от ромските общности в неравностойно положение в общината, чрез:

Дейност 2.3.4.1. Осигуряване условия за ежедневна работа на терен с ромската общност.

Дейност 2.3.4.2. Намаляване дистанцията между ромската общност и здравни, образователни и други институции.

Дейност 2.3.4.3. Изграждане база данни с броя на децата от ромски произход с цел гъвкаво реагиране при извънредни случаи на епидемии от заразни болести в ромската общност.

Дейност 2.3.4.4. Повишаване здравната култура на рисковите групи в ромската общност.

Дейност 2.3.4.5. Увеличаване информираността на рисковите ромски общности относно въпроси, касаещи ги пряко.

Дейност 2.3.4.6. Създаване на мотивация и подкрепа на ромските семейства за включване и задържане на децата им в образователната система и повишаване степента на образованието.

Всички заложенi дейности ще се осъществяват със средства от оперативните програми и

европейските фондове по проекти, изпълнявани от НПО.

Мярка 2.3.5.Развиване на услуги за превенция на рисково и зависимо поведение, насочени към младежи и възрастни.

Дейност 2.3.5.1. Дейности по превенция на ЦОП - информирание и консултиране, които ще подпомогнат приобщаването на застрашените групи към обществото като цяло. Работата ще бъде предимно подкрепяща и консултативна, свързана с нуждите на отделните потребители и на семействата от общността.

Дейност 2.3.5.2. Включване на родителите и семействата в смесени социално-образователни услуги и кампании за превенция на домашното насилие, трафика и зависимо-стите и рисковото поведение, изпълнявани от училищата, училищни настоятелства, РЗИ и НПО.

Мярка 2.3.6.Услуги за реинтеграция на лица със зависимости и проблемно поведение.

Тези услуги имат за цел да свържат младежите и лицата от уязвимите групи с подходящи социални, образователни, здравни, информационно –консултантски и други дейности в зависимост от техните нужди и проблеми. Тези услуги са възможност за насочване към други услуги и нуждата от тях се поражда от факта, че един от проблемите на младежите и лицата от уязвимите групи е социалната изолация, ниска социална компетентност или незнанието да се обърнат към подходяща институция или специалист за решаване на проблемна ситуация. Действащият Областен съвет по наркотични вещества в област Враца подкрепя и ще участва в мерките за превенция и за реинтеграция в обществото на хора със зависимости.

Дейност 2.3.6.1. Използване дейността на Център за временно настаняване гр.Враца, за предоставяне на краткосрочна услуга за лица в риск-като лица, напускащи местата за лишаване от свобода, лица със зависимости, бездомни и др.Центърът осигурява подслон, храна, социални консултации, трудово посредничество, краткосрочна финансова подкрепа.

4.3. Мерки и дейности по приоритетно направление 3

Приоритетно направление 3: Деинституционализация и грижа за старите хора за по-добър и достоен живот

Конкретна цел 3.1. Оптимизиране на мрежата от услуги в общността за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора в домашна среда и използване на нови технологии за по-добър достъп до социални услуги и грижи за възрастните хора чрез:

Мярка 3.3.1. Развиване на функциите и дейностите на Домашен социален патронаж и развитие на мобилни услуги на територията на Община Роман.

Домашен социален патронаж е най-традиционната и наложила се във времето социална услуга поради своя мобилен характер- достига до дома на своите клиенти, като има потенциала да надгради мрежата от услуги за подкрепа в ежедневието за стари хора, живеещи в семейна среда. Тези дейности предполагат допълнително финансиране и ресурси чрез привличане на средства от програми и от местния бизнес.

Дейност 3.3.1.1. Развитие на Домашния социален патронаж за:

- предоставяне на храна по домовете и хранене –извършва се в момента;
- помощ при поддържане на лична хигиена,медицински услуги и манипулации;
- помощ в домакинството ,подкрепа за поддържане на жилището –почистване, помощ за дребни битови ремонти и услуги, смяна на обзавеждане, осигуряване на повече пространство;
- съдействие за пазаруване, плащане на сметки, осигуряване на технически помощни средства;
- съдействие за достъп до здравни и социални услуги –придружаване, помощ при транспортиране, информирание за здравни услуги;

Дейност 3.3.1.2. Общински мерки за осигуряване на достъп до административни услуги и социална подкрепа, които включват:

- посредничество от общинските служители и кметските наместници при адресиране към други институции и държавни служби извън общината;
- консултиране и съвети за правата и възможностите;
- техническа помощ от страна на общинските служители при подготовка на

документи и молби;

-помощ при транспортиране на стари хора с увреждания за подаване на заявления, молби, издаване на документи;

-транспортиране при възможност на административни служители на място при трудно подвижни стари хора и лица с увреждания.

Конкретна цел 3.2. Осигуряване достъп на старите хора до качествена резидентна грижа в среда, близка до семейната, чрез:

Мярка 3.2.1. Разкриване на алтернативни резидентни услуги

Дейност 3.2.1.1. Разкриване 2 бр. ЦНСТ за възрастни хора с деменция в с. Синьо бърдо-с общ капацитет 30 места

Мярка 3.2.2. Осигуряване на дневна грижа, заместваща грижа или почасови услуги в общността за стари хора.

Дейност 3.2.2.1. Предоставяне на почасови социални услуги в домашна среда, в т.ч. дейност „личен асистент“, „социален асистент“, „домашен помощник“.

Дейност 3.2.2.2. Изискване финансиране за функциониране на Дневен център за възрастни хора с увреждания в гр. Роман с капацитет 20 места като делегирана от държавата дейност.

Дейност 3.2.2.3. Продължаване работата по проекти с НПО в Дневен център за възрастни хора в гр. Роман.

4.4. Мерки и дейности по приоритетно направление 4

Стимулиране развитието на административния и организационния капацитет на общинско и върешно ниво за управление на социални услуги.

Мярка 4.4.1. Обучения за изграждане на капацитет за управление на социалните услуги.

Дейност 4.4.1.1. Участие в обучения и консултиране за изграждане на умения за ефективно управление на социални услуги в общината и доставчиците на социални услуги: 1) за инициране на интервенции/планиране на разкриването на нови услуги; 2) умения за администриране на социални услуги – като държавно делегирана дейност на общината; Дейността ще се изпълни при подходящо финансиране по европейските и оперативни програми и евентуално създаване на регионален ресурсен център.

Дейност 4.4.1.2. Обучения за развитие на капацитета на ДСП и отделите по места:

- Обучения за повишаване на уменията на експертите от ДСП за методическа подкрепа на услугите;
- Специализирани модули за повишаване компетентността на специалистите в отделите във вр. с прилагане на норм. уредба и добрите практики за организиране и управление на СУ;
- Повишаване на ефективността при предоставянето на методическа подкрепа във връзка с планирането, организирането и управлението на социалните услуги на територията на общината.
- Управление на случай – оценка, планиране, наблюдение на изпълнението на план за действие, преглед на план за действие и приключване на случай.

Дейност 4.4.1.3. Участие в осъществяване на поредица от базисни и надграждащи обучителни модули за ръководните екипи на социалните услуги, които целят развитие на административния и управленски капацитет, допълнителна квалификация/опит и подобряване на вътрешния мениджмънт на социалните услуги в Община Роман.

Мярка 4.4.2 Адекватно ресурсно обезпечаване на развитието на отделите, ангажирани с администрирането и управлението и развитието на социалните услуги на територията на общината.

Мярка 4.4.3. Изграждане на умения за мониторинг и оценка.

При наличие на подходяща финасова схема на областно ниво се предвижда да се проведат обучения от външни експерти за изпълнението на задачите на ЗМО.

Мярка 4.4.4. Изграждане на умения на общинско и областно ниво за усвояване на

структурни фондове с цел:

- ефективно използване на възможностите за финансиране от Структ. фондове на ЕС;
- капацитет за усвояване на средства от различни национални и донорски програми.

Дейност 4.4.4.1. Включване в обучения и информационни срещи за запознаване, разбиране и ефективно използване на възможностите на финансовите инструменти от национално финансиране и Структурните фондове на ЕС

Дейност 4.4.4.2. Участие в базисни и надграждащи обучения за придобиване и надграждане на уменията за разработване и подготовка на проектни предложения.

Дейност 4.4.4.3. Изискване предоставяне на консултации и техническа помощ от привлечени външни експерти, които ще работят съвместно с местните партньори и чрез практика ще спомогнат за развитието на компетенциите за управление на проекти. /Дейността може да се реализира по проекти/.

Раздел В: План за действие

5.Управление и координация на изпълнението на стратегията

5.1.Структури на областно и общинско ниво-отговорности и роли в изпълнението на стратегията

Ролите и задачите на общините и институциите на областно ниво, доставчиците на услуги и другите заинтересовани страни в изпълнението на Областната и общинска стратегии за развитие на социалните услуги се определят от техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им.

5.1.1. Областен управител и Областен съвет за развитие

Областният управител отговаря за изпълнението на Областната стратегия за развитие на област Враца, въз основа на която се изготвят Общинските стратегии за развитие на социалните услуги в съответните общини. Планирането на общи мерки на областно ниво и на съвместни дейности в няколко общини, прави фигурата на областния управител ключова за осигуряване на съответствие между националните и местните интереси и за координацията между специализираните териториални звена на централното държавно управление по отношение прилагането на секторните политики. Областният управител разполага със значителна оперативна самостоятелност и многопластови функции и се явява ключова координираща фигура между управленските нива (държавно – местно; централно – териториално), от една страна, и от друга – между секторните звена на централната изпълнителна власт.

Съгласно определените функции в рамковата нормативна уредба, **областният управител** има следната роля и отговорности в изпълнението на общинските стратегии:

- Координира работата на общините на територията на областта при разработването на общинските стратегии за развитие на социалните услуги;
- Съвместно с РДСП Враца подпомага развитието на услуги в общността на междуобщинско и областно ниво, насочени към подкрепа за интегритета на семейства и общности и предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи; съдейства на общините за развитие на политики и услуги, насочени към намаляване на дела на хората, настанени в специализирани институции;
- Координира, контролира и сътрудничи с всички заинтересовани страни, за да се повиши ефикасността на услугите и да се осигурят равни възможности на достъп на ползвателите до тях чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Функции във връзка с управлението на областното развитие има Областният съвет за развитие, който е колективен междуведомствен орган, председателстван от Областния управител.

Областният съвет за развитие на област Враца е колективен междуведомствен орган,

председателстван от областния управител, който също носи определени отговорности за развитието на социалните и междусекторните услуги на територията на областта:

- Обсъжда и приема Областната стратегия за развитие на социалните услуги;
- Прави предложения за сключване на споразумения за сътрудничество между съседни общини за осъществяване на съвместни дейности в изпълнение на дейностите, заложи в стратегията;

5.1.2. РДСП и ДСП

Регионалните дирекции за социално подпомагане като териториални поделения на АСП в областните административни центрове провеждат държавната социална политика на ниво област, а Дирекциите „Социално подпомагане“ на територията на всяка община по отношение на закрила на детето; рехабилитация и социална интеграция на хората с увреждания и проучване на потребностите на населението в областта и в общините от социални помощи и социални услуги.

Ролята на РДСП – Враца в изпълнението на Областната и общинската стратегии включва:

- Поема оперативната и техническа координация на изпълнението на Стратегията с подкрепата на областна администрация и общините;
- Изготвя становища и прави предложения до АСП за откриване и закриване на социални услуги, в съответствие с планираните дейности в стратегията;
- Събира и актуализира база данни с резултатите от предоставяните социални услуги и следи за изпълнението на индикаторите за оценка на стратегията;
- Сътрудничи с областната и общинските администрации и с неправителствени организации при осъществяването на планираните дейности в стратегията;
- Осигурява методическа подкрепа на персонала на социалните услуги, планира програми за професионално развитие и квалификация и системен контрол върху предоставянето на социалните услуги, планирани в стратегията;
- РДСП отговаря за подготовката на планове за закриване/трансформиране на СИ и тяхното изпълнение; РДСП носи отговорност за реформирането и реструктурирането на специализираните институции в област Враца;
- РДСП отговаря за създаването и дейността на работна група на областно ниво за консултиране и подкрепа на процеса на изготвяне на плановете;
- Осигурява методическа подкрепа на персонала на социалните услуги, планира програми за професионално развитие и квалификация.

Роля и отговорности на Дирекция „Социално подпомагане“-Мездра:

ДСП – Мездра (заедно с ИРМ на отделите „Социална закрила“ и „Закрила на детето“ в община Роман) носят отговорност и изпълнява конкретни задачи при реализирането на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги:

- Прави предложения до кмета на общината за предоставяне на социални услуги в съответната община;
- Прави предложения до РДСП – Враца за откриване, реформиране и закриване на социални услуги, съобразно планираните дейности в стратегията;
- ДСП и ОЗД управляват случаите на хората и децата в риск; разработват оценки и индивидуални планове за децата и лицата, настанени в специализирани институции;
- Осъществява сътрудничество между общинската администрация и неправителствени организации във връзка с областната стратегия и предвидените дейности в нея;
- Събира и актуализира данните на базовите индикатори и резултатите от изпълнение на социалните услуги;

5.1.3. Държавна агенция за закрила на детето (ДАЗД)

Ролята на Държавната агенция за закрила на детето включва:

- Оказва методическа помощ на областна управа, местни власти и администрация, юридически и физически лица, осъществяващи дейности по закрила на детето и на други държавни органи за реализиране и оценка на техните дейности при осъществяване на планираните социални услуги;
- Издава лицензи на доставчиците на новоразкрити социални услуги за деца;
- Контролира стандартите и критериите за качество на социалните услуги за деца и семейства.

5.1.4.Община Роман

Общината отговаря за цялостното изпълнение на областната Стратегия за развитие на социалните услуги на нейна територия. За тази цел тя разработва, приема и прилага Общинска стратегия за развитие на социалните услуги и Годишни планове за действие по изпълнението ѝ.

Роля и отговорности на **Общинския съвет**:

- Обсъжда и приема Общинската стратегия за развитие на социални услуги на територията на община Роман и годишния оперативен план за изпълнението ѝ по предложение на кмета на общината;
- Съгласува проектни предложения за финансиране на социални услуги, които ще се развиват на територията на общината и планирани в Областната стратегия.
- Взема решения, свързани с развитие на СУ на територията на общината (откриване, закриване, разширяване, дофинансиране и пр.).

Роля на **кмета** на общината:

- Организира изработването на Общинската стратегия и планове за развитие на социални услуги на територията на общината и след съгласуване с Обществения съвет по социално подпомагане ги внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;
- Организира разработването на общинските секторни политики и – след гласуването в Общинския съвет – организира цялостното им изпълнение. Кметът и общинската администрация осъществяват съгласуването на дейностите за развитие на социалните услуги с общите хоризонтални мерки за социално включване;
- Търси възможности и осигурява финансиране от различни финансови източници за реализиране на конкретните общински дейности, планирани в областната и общинска стратегии.

Общественият съвет по социално подпомагане и услуги е консултативен орган към общината за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация между община, централни държавни органи и доставчици на социални услуги с цел реализиране на социалната политика в конкретната общината.

Местните власти носят конкретни отговорности също за иницирането и изпълнението на хоризонталните политики и мерки за социално включване. В този контекст, общината поема и основната отговорност за изпълнението на мерки за социално включване, предвидени в Областната и общинска стратегии.

5.1.5.РИО

Регионалният инспекторат по образованието – Враца отговаря съвместно с РДСП Враца и общините в област Враца за координиране и изпълнение на дейности за равен достъп до качествено образование на деца и ученици, реинтеграция в системата на образование на необхванати, отпаднали и нередовно посещаващи училище ученици.

РИО:

- Участва в процеса на интегриране в системата на образование на децата с увреждания, отглеждани в семействата;

- Осигурява методическо ръководство на училищата за насочване на нередовно посещаващи училище ученици и деца с рисково поведение към отделите за закрила на детето и Центровете за обществена подкрепа.
- Осигурява методическо ръководство и насърчава училищата за развитие на дейности съвместно с ЦОП и НПО за повишаване на мотивацията на учениците за задържане в училище и за запълване на свободното им време според индивидуалните им интереси; програми и проекти за превенция на рисковото поведение на деца; за реинтеграция в системата на образование на отпаднали деца, за задържането им в училище чрез участие в извънкласни дейности според индивидуалните им интереси и за наваксване на образователни пропуски;
- Съдейства на общините при осъществяването на контрол върху обхващането на всички деца на територията на област Враца в предучилищна подготовка и възпитание и контролира редовното посещение на ученици в училище.

5.1.6. Дирекция „Бюро по труда“

Дирекция „Бюро по труда“ участва в планирането и изпълнението на програми и активни мерки за интеграция на пазара на труда на хора в риск (възрастни с увреждания, младежи, напускащи специализирани институции, младежи, отпаднали от училище, трайно безработни, в това число хора от ромски общности в обособени квартали) и мерки за подкрепа на семействата на групи в риск (на деца, настанени в СИ, деца и възрастни с увреждания, живеещи в семейна среда).

5.1.7. Регионална здравна инспекция – Враца

Държавната здравна политика на територията на областта се осъществява и организира от **Регионална здравна инспекция (РЗИ)**. **РЗИ** отговаря за координацията и изпълнението на хоризонтални здравни мерки, насочени към хората в риск на територията на област Враца. Създава база данни за здравни специалисти в помощ на хора с увреждания и хора със зависимости, която се използва от ДСП за насочване и консултиране на клиенти в риск.

Конкретните отговорности са насочени към: здравна профилактика на майчинството/ бременността с фокус ранна, нежелана и рискова бременност; медицинска рехабилитация за деца и възрастни с увреждания и подкрепа за техните семейства; разработване на здравно-социални програми за семейно планиране; качествена здравна грижа в домовете за деца и хора с увреждания и стари хора във всички общини на област Враца.

5.1.8. Неправителствени организации

Важна роля в изпълнението на стратегията играят НПО – част от тях участват в предоставянето на социални услуги, други допринасят за прилагането на принципите и философията на Стратегията като представители на гражданското общество и групите в риск. С активното участие на НПО в процеса ще се подобри развитието на съществуващите услуги, застъпничество, обучение, партниране в управление на услуги.

5.2. Система на мониторинг и оценка. Работа на ЗМО

Механизмът за периодичен преглед или така наречената система за мониторинг е ключов инструмент за развитие на политики и програми в социалната сфера и особено за дългосрочни и комплексни интервенции. Основната цел на мониторинга е да се направи оценка на постигнатите резултати в съответствие с предварително поставените цели. С помощта на мониторинга по-ясно се идентифицират потенциалните пречки в реализирането на социалната стратегия, както и се създават възможности за изработване на конкретни механизми за тяхното преодоляване.

Мониторингът се извършва за да подпомогне процеса на управление на стратегията.

Основна задача на мониторинга е да се следи постигането на заложените цели и ефективността на стратегията в хода на нейната реализация. В резултат на осъществявания мониторинг могат да се направят своевременни корекции в начина на изпълнение на

стратегическия документ, като резултатите от мониторинга и оценката са основа за актуализацията на стратегията по отношение на стратегическите и конкретните цели, както и за препланирането на оперативните задачи в хода на изпълнението.

Конкретните цели и задачи на системата за мониторинг и оценка са:

1. Да осигурява постоянен поток от актуална информация за развитието на социалната среда в област Враца.
2. Да обезпечи текущия мониторинг на изпълнението на дейностите по Стратегията на областно и общинско ниво.
3. Да осигури актуализирането на Областната стратегия при необходимост, подобряването на политиките за социално включване и постоянното усъвършенстване на социалните услуги и мерки

В съответствие с тези цели и задачи, изграждането и функционирането на цялостна система за мониторинг и оценка дава реални, практически ползи за общините и структурите, които изпълняват Стратегията. Препоръките за промени, постоянният поток от информация и обратната връзка от целевите потребители на услугите, осигурен от системата за мониторинг и оценка са задължително условие за ефективното изпълнение на Стратегията.

Механизмът за периодичен преглед на настоящата Областна стратегия за развитие на социалните услуги включва:

- **Трансформиране на Областния координационен екип и Звеното за мониторинг и оценка** на ОСРСУ 2010-2015 година в Звено за мониторинг на ОСРСУ в област Враца 2016-2020 година. Запазва се състава на звеното за мониторинг, а именно: представители на Областна администрация Враца, координаторите за област Враца по проекта за социални услуги, общините на територията на областта, РИО, РЗИ, РДСП и дирекции социално подпомагане. По преценка на звеното, съгласно вътрешните му правила за работа е допустимо включването и на други членове в състава му, имащи отношение към социалните услуги;
- **Ежегодно изготвяне на мониторингов доклад** за степен на изпълнението на стратегията от звеното за мониторинг. Докладът се изготвя всяка година, като се мониторира състоянието на социалните услуги през предходната година. Докладът се приема от звеното за мониторинг и се представя пред Областния съвет за развитие на област Враца.
- **Изготвяне на междинна оценка през 2018 година** от външни експерти с препоръки за евентуални промени и актуализация на Стратегията (*при осигурена финансова възможност за възлагане на оценката и предвид факта, че съгласно теоретичните постановки на стратегическото планиране, оценка на стратегическия документ се прави от външни, независими експерти и консултанти, а не от екипа пряко ангажиран с изпълнението и мониторинга на стратегията. Мониториращият екип може да организира и координира процеса по оценка на стратегията, но не и да участва в процеса по съществуване*);
- **Актуализация на стратегията** при необходимост, до края на 2018 година, от звеното за мониторинг или външни експерти;
- **Изготвяне на окончателна оценка на стратегията през 2020 година** и подготовка на нова стратегия за следващия планов период;
- **Включване на всички заинтересовани страни** при мониторинга и оценката на стратегията.
- **Публикуване на мониторинговите доклади** и оценките на стратегията на електронната страница на Областна администрация Враца.

Основният подход, който остава в сила и от предходния планов период е мониторингът и оценката с участие, който изисква включването и обратната връзка от всички участници в изпълнението на предоставянето на социалните услуги и носи допълнителни предимства за ефективността на мониторинга. Участието гарантира съпричастността и чувството за собственост на заинтересованите страни върху продуктите и резултатите от мониторинга и

оценката и съответно – тяхната готовност и интерес от прилагането на препоръките на практика.

5.3. Основни партньори. Механизми на партньорството

Ефективното междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество ще допринесе за изграждане на оптимална мрежа от социални услуги в област Враца, която да осигури равен достъп до услуги за рисковите групи и инструменти за максимално оползотворяване на наличните ресурси.

В област Враца, в частност и в община Роман, ще бъдат използвани разнообразни инструменти за сътрудничество като:

- Партньорства – съвместни действия при изпълнение на общи дейности, междуобщински и смесени услуги;
- Сътрудничество със ЗМО в дейностите за мониторинг и оценка на Стратегията;
- Отворени работни групи с участие на заинтересованите страни и участие на експерти в съвместни работни групи, комисии и екипи;
- Провеждане на срещи и обменни посещения между съседни общини за обмен на информация за групи в риск, обсъждане и планиране на съвместни дейности и проекти за подкрепа на целевите групи. Междуобщинските срещи са с участието на всички заинтересовани институции, в чиито компетенции попадат групите в риск (като ДСП, ДБТ, доставчици на социални и здравни услуги, училища, НПО и др.);
- Планиране и изпълнение на съвместни проекти с допълване на наличните ресурси на съседни общини за изпълнение на Областната стратегия на областно и общинско ниво;
- Съвместно развитие на мобилни екипи за осигуряване на подкрепа на хора с увреждания и самотни стари хора в изолирани населени места;
- Разработване на междуобщински и междусекторни проекти за подкрепа на групите в риск – решаването на проблемите на тези групи често изисква комбиниране на ресурсите на местно ниво и участието на всички заинтересовани страни;

Развитието на партньорствата между общините, изграждането на мрежи на областно и местно ниво ще допринесе за съгласуването и обединяването на дейностите на ангажираните институции с фокус върху уязвимите общности и групи.

Областен координационен механизъм по деинституционализация (ОКМД)

Съгласно Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България“ и Плана за действие в изпълнение на Стратегията в Област Враца е създаден Областен координационен механизъм по деинституционализация /ОКМД/. Целта е чрез него да се постигне ефективно сътрудничество и взаимодействие между гражданския сектор, регионалните и общинските структури. Той е платформа за прилагане на политики чрез междуинституционално партньорство. Основните принципи за прилагане на ОКМД са: осигуряване на най-добрия интерес на детето; взаимна информираност на партньорите и помощ; мултидисциплинарен подход на областно ниво; непрекъснато учене; гъвкавост при вземането на решения; етично поведение при обгрижване на всеки конкретен случай.

ОКМД осигурява ефективна координация и взаимодействие на ангажираните субекти при изпълнение на политики за деинституционализация, както и осигурява подходяща среда за междуинституционално взаимодействие на местно ниво, в което да се разработят максимално опростени и в същото време ефективни регулации и йерархии при партнирането по изпълнение на националните политики в процеса на деинституционализация.

5.4. Основни етапи в изпълнението на стратегията

Общинската стратегия за развитието на социалните услуги в Община Роман обхваща 5-годишен период (2016 – 2020), съобразен със сроковете, заложиени в Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Враца.

Подготовката за стартиране на Стратегията през първото тримесечие на 2016 г. обхваща

няколко основни компонента, чрез които се поставя основата за успешното изпълнение на същинските дейности и постигането на целите, резултатите и цялостния ефект, като се следва организационната рамка, заложенa в Областната стратегия, а именно:

1) Формиране на структури, организационна рамка:

- Обособяване на Звено за мониторинг и оценка чрез трансформиране на Областния координационен екип и Звеното за мониторинг и оценка на ОСРСУ 2010-2015 година в Звено за мониторинг на ОСРСУ в област Враца 2016-2020 година.

- Утвърждаване на процедури/отговорности за координация на Областната стратегия
- Координация на общинско ниво

Областната стратегия за развитие на социалните услуги ще се изпълнява на областно и общинско ниво с общите усилия на всички заинтересовани страни в съответствие с техните компетенции и планираните дейности за развитие. Общините отговарят за цялостното изпълнение на стратегиите на собствената си територия.

След приемането на Областната стратегия, общинските администрации разработват Общински стратегии за развитие на социалните услуги като териториален разрез на Областната стратегия и в съответствие с нейното съдържание. Тези Общински стратегии и годишни планове за действие се приемат от общинските съвети по места.

2) Валидизиране на Областната стратегия на общинско ниво:

- Изготвяне и приемане на Общински стратегии – планове за социалните услуги на основата на Областната стратегия;
- Общинските планове за развитие на социалните услуги да са в съответствие с приоритетите, целите и принципите на Областната стратегия

3) Оперативно планиране, създаване на процедури и комуникационни канали за обмен на информация.

4) Утвърждаване ефективно взаимодействие между партньорите, механизми на сътрудничество между заинтересованите страни, мрежи за изпълнение на Стратегията.

6. Ресурси

6.1. Изграждане на капацитет за изпълнение на стратегията

Съществен фактор в развитието на социалните услуги и една от предпоставките за тяхната ефективност е кадровата осигуреност на действащите и предвидените за разкриване заведения за социални услуги.

Общината има капацитет за управление и предоставяне на социални услуги, като ресурсите се комбинират и осигуряват координиране на дейностите и задачите в системата на социалното подпомагане, образованието, здравеопазване и др.

Наред с това, желателно е Общината да предвиди средства за надграждащи обучения, квалификация и преквалификация на работещите социални работници с цел придобиване на подходяща квалификация за тези, които се предвижда да постъпят в сектора на работа през следващия период. Подходяща квалификация и преквалификация трябва да придобият и общинските служители, които са отговорни за социалните дейности.

Важно е да се обърне внимание на изграждането на капацитет за социални иновации, по-конкретно чрез подкрепа за взаимно обучение, изграждане на мрежи, разпространение и популяризиране на добри практики и методологии, което ще доведе до:

- Разширяване на мрежата от подкрепящи услуги;
- Развитие на капацитет на местно ниво за подкрепа на осъществяваната реформа в областта на социалните услуги.
- Замяна на институционалния модел на грижа с услуги в общността чрез изпълнение на реформата за деинституционализацията.
- Развитие на интегрирани услуги.

- Развитие на сектора на социалната икономика.

Запазва се тенденцията от предходния планов период за формиране на партньорства с обучаващи организации и институции за организиране на обучителни курсове, финансирани по оперативните програми.

Община Роман като община с развити социални услуги има по-голям капацитет за предоставянето им. Проведени са необходимите въстпителни обучения на заетите в услугите, периодично се посещават специализирани курсове и семинари, текущо се провеждат срещи за обмяна на опит между доставчиците на социалните услуги.

6.2. Финансови и материални ресурси

Основни източници на финансиране на социалните услуги са:

1. Държавният (републиканският) бюджет;
2. Собствени приходи (общински бюджет);
3. Фондовете на Европейския съюз, които могат да се получават по проекти, финансирани чрез Оперативните програми на територията на страната, или пряко от централата на Европейския съюз;
4. Национални и международни програми;
5. Средствата, предоставяни безвъзмездно от физически и юридически лица;
6. Банкови кредити от местни и чуждестранни банки;
7. Други източници.

В периода 2014-2020 г. България ще се възползва и от подкрепата на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се. Той допълва съществуващите инструменти за сближаване и Европейския социален фонд, като насочи усилия към най-тежко засегнатите от бедността и недоимъка на храна, както и материалните лишения. Това ще стане факт благодарение предоставянето на нефинансова помощ под формата на храни и основни потребителски стоки за лично ползване на най-нуждаещите се, с помощта на партньорски организации.

Европейският социален фонд, чрез Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 г. и Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 г., е един от най-важните инструменти за подкрепа на политиките в сферата на социалното включване, както и за повишаване ефективността и ефикасността в работата на персонала, предоставящ социалните услуги.

Благодарение на ОП РЧР 2007-2013 г. бяха реализирани множество инициативи за интегриране на групите в неравностойно положение. Подкрепени са важни реформи в социалната сфера, сред които безспорно е реформата за деинституционализация на децата. ОП РЧР 2007-2013 г. има важен принос за подобряване достъпа до услуги в общността и домашна среда за хората с увреждания, както и в развитието на социалната икономика.

Към настоящия момент, едно от най-съществените неща при функциониране на социалните услуги, е все още силната зависимост на общините от републиканския бюджет, чрез който получават субсидии за делегираните от държавата дейности и изравнителна субсидия, чрез която се осигурява финансиране на местните дейности. В този смисъл е целесъобразно да продължи процесът на финансова децентрализация, за да може общините да постигнат по-голяма самостоятелност в бюджетния план и неговото изпълнение. Това ще позволи по-гъвкаво да се управляват наличните финансови средства, тъй като ще има по-големи възможности за маневриране при решаването на съществуващите задачи на местно равнище.

Също така самият процес на планиране е фокусиран повече към националните приоритети и проблеми, откъдето и по линията на които се получават преобладаващите средства за общински нужди. Общинският процес на планиране в голяма степен е предопределен от нормативни и организационни изисквания. В него местните средства са крайно недостатъчни.

В тази връзка е необходимо да се търси по-нататъшно реструктуриране на общинските разходи, като се има предвид застаряващото население и обезлюдяването на някои населени

места в общината, както и икономическата миграция на част от населението.

Със стартиране на новите оперативни програми за периода 2014-2020 г. може да се очаква по-активно и целенасочено да се обвържат техните цели и задачи с потребностите на населението от социални услуги. В резултат на това една част от недостигащите средства за инвестиции, които държавният бюджет сега не може да осигури, ще могат по-широко да се финансират по мерки на новите оперативни програми. С оглед на това на общинско ниво могат да бъдат подготвени предварително проекти, които да започнат своята реализация в инвестиционната си част в рамките на прогнозния период.

Социалните услуги в повечето от общините в областта се разкриват след кандидатстване с проектно предложение пред съответния финансиращ орган. След приключване на дейностите по проектите се пристъпва към кандидатстване за държавно делегиране на съответната социална услуга.

7. Комуникационна програма

Важно условие за ефективното реализиране на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Враца за периода 2016-2020 г. е предоставянето на пълна и обективна информация за дейностите в стратегията. Реализирането на стратегията ще се съпровожда от различни информационни мероприятия, които ще осигурят нейната публичност, както в процеса на разработване, така и по време на реализация.

7.1. Цели, задачи и методи

Комуникационната програма се основава на следните основни принципи:

Прозрачност – информиране на обществеността за изпълнението на дейностите по Областната стратегия за развитие на социалните услуги 2016-2020 г. и съответно – по Общинската стратегия;

Широко междуобщинско и междусекторно партньорство, сътрудничество и екипност в комуникационния обмен.

Координация с други стратегии, програми, планове за развитие, изпълнявани от държавната и местната власт;

Достъпност на информацията – достигане на комуникиращата информация до най-голям брой заинтересовани лица, като основните целеви групи са:

- Потребители на социални услуги
- Приоритетни целеви групи
- Широката общественост
- Неправителствени организации
- Доставчици на социални услуги
- Териториални структури на държавните органи и институции
- Органи и институции на държавната и местната власт
- Изпълнителни агенции
- Медии

Основните цели на комуникационната програма са:

- да представи и **популяризира** сред широката общественост и заинтересованите страни **резултатите, ползите и положителните ефекти** от изпълнението на Областната и общинските стратегии;
- да се привлече общественото внимание и спомогне за изграждане на **обществена подкрепа към политиките на социално включване**;
- да допринесе за повишаване на **чувствителността в обществото** към проблемите на децата и семействата в риск, към уязвимите общности и изключените групи, към техните потребности и възможности за решаване на проблемите им, както и към въпросите, свързани с толерантността, социалната интеграция, равни права и др.

Механизмите и подходите, които ще се прилагат при изпълнението на комуникационната програма включват:

- Ефективно използване на различни начини и форми за комуникация и представяне на стратегиите за развитие на социални услуги.
- Партньорство с медиите.
- Изграждане на адекватна информационна среда чрез:
 - Подаване на достатъчна информация в общественото пространство;
 - Търсене на отзвук и обратна връзка от разпространената информация;

Основни комуникационни техники: Комуникационната програма се основава върху няколко основни форми: директна комуникация, комуникация чрез масовите медии, комуникация чрез Интернет и работа с партньори.

Директна комуникация цели да предостави възможност на заинтересованите страни и на широката общественост да споделят своите мнения, гледни точки и предложения.

Комуникация чрез медиите: Редовно предоставяне на информация относно изпълнението на стратегията за социалните услуги чрез:

- съобщения за медиите;
- неформални работни срещи;
- публикации в медиите за разпространяване на информацията относно популяризиране на визията, целите и приоритетите на стратегията.

Комуникация чрез Интернет и информационни материали. Поддържане и актуализиране на информацията в сайтовете на партньорите и на заинтересованите страни.

Работа с партньори. При изпълнението на стратегията ще се търси съгласуване и взаимодействие с всички заинтересовани страни, участвали в разработването на стратегията и за нейното изпълнение. Комуникационната програма ще подкрепя инициативи на гражданското общество, стимулирани на Областно и общинско ниво за развитие на социалните услуги, както и инициативи на читалища и местни НПО, насочени към групи, които трудно могат да бъдат достигнати чрез средствата за масово осведомяване.

7.2. Дейности за оперативно изпълнение на комуникационната програма:

- Периодично подаване на достатъчна информация в общественото пространство;
- Организиране на пресконференции, публикации в медиите за запознаване на заинтересованите страни и широката общественост с текущите дейности от Стратегията;
- Изработване на информационни и комуникационни материали;
- Публикуване на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги 2016-2020 г. на сайта на Общинска администрация Роман.

Времевият график на Комуникационната програма следва логиката на оперативния план за действие на самата Общинска стратегия. За всяко събитие се избира съответно канал за комуникация и комуникационна техника в зависимост от преследваните цели при спазване на водещите принципи на комуникационната програма: целенасоченост, своевременност и достъпност.

Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в Община Роман /2016-2020г./ е приета от Общински съвет Роман на общинска сесия, проведена на 07.04.2016 г., с Решение № 59 от Протокол № 9.

Стратегията е отворен и гъвкав документ, подлежащ на промяна, допълване и усъвършенстване в отговор на възникнали нови потребности и в съответствие с променящите се условия, нормативната база и икономическата среда.

